

28 JANUARI, 2014
BUNGE LA TANZANIA

MAJADILIANO YA BUNGE

MKUTANO WA KUMI NA NANE

Kikao cha Pili - Tarehe 28 Januari, 2015

(Kikao Kilianza Saa tatu Asubuhi)

D U A

Spika (Mhe. Anne S. Makinda) Alisoma Dua

HATI ZA ZILIZOWASILISHWA MEZANI

Hati zifuatazo ziliwasilishwa Mezani na:-

WAZIRI WA NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU, SERA, URATIBU NA BUNGE: Taarifa ya Matoleo yote ya Gazeti la Serikali pamoja na Nyongeza zake zilizochapishwa tangu kikao cha mwisho cha Mkutano wa Bunge uliopita kama ifuatavyo:-

Toleo namba 45 – 49 ya Mwaka 2014; na Toleo Namba 1 la Mwaka 2015.

MHE. LOLENSIA J. M. BUKWIMBA (K.n.y. MHE. KABWE ZUBEIR ZITTO - MWENYEKITI WA KAMATI YA HESABU ZA SERIKALI): Taarifa ya Mwaka ya Kamati za Kudumu ya Bunge ya Hesabu za Serikali kuhusu Hesabu za Serikali Kuu na Mashirika ya Umma zilizokaguliwa kwa Mwaka wa Fedha ulioishia tarehe 30 Juni, 2013.

MHE. RAJAB MBAROUK MOHAMMED - MWENYEKITI WA KAMATI YA HESABU ZA SERIKALI ZA MITAA: Taarifa ya Mwaka ya Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Hesabu za Serikali za Mitaa kuhusu Hesabu zilizokaguliwa kwa Mwaka wa Fedha ulioishia tarehe 30 Juni, 2013.

28 JANUARI, 2014

SPIKA: Ahsante sana. Mwenyekiti wa Kamati ya Bajeti au Mwakilishi wake. Mheshimiwa Limbu, ndio Mwenyekiti mwenyewe. Huyu ndiye Mwenyekiti.

MHE. DKT. FESTUS B. LIMBU - MWENYEKITI WA KAMATI YA BAJETI: Taarifa ya Mwaka ya Shughuli za Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Bajeti kwa kipindi cha Januari, 2014 hadi Januari, 2015.

MASWALI NA MAJIBU

SPIKA: Waheshimiwa Wabunge, tunaanza maswali na Ofisi ya Waziri Mkuu. Atakayeuliza swali la kwanza ni Mheshimiwa Mchungaji Peter Msigwa, kwa niaba yake Mheshimiwa Selasini.

Na. 15

Asilimia 10 ya Mapato ya Halmashauri kwa ajili ya Vijana na Wanawake

MHE. JOSEPH R. SELASINI – (K.n.y MHE. PETER S. MSINGWA) aliuliza:-

Kwa mujibu wa Sheria ya Serikali za Mitaa, Halmashauri za Wilaya, Miji na Majiji zinapaswa kutoa asilimia 10 ya mapato yake ya ndani kwa ajili ya vijana na wanawake:-

Je, agizo hilo la kisheria limetimizwa kwa kiwango gani katika Halmashauri hizo?

NAIBU WAZIRI NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU TAMISEMI (ELIMU) alijibu:-

Mheshimiwa Spika, kwa niaba ya Mheshimiwa Waziri Mkuu, naomba kujibu swali la Mheshimiwa Peter Msigwa, Mbunge wa Iringa Mjini, kama ifuatavyo:-

28 JANUARI, 2014

Mheshimiwa Spika, ni kweli kuwa Mfuko wa Wanawake na Vijana ulianzishwa katika Mamlaka ya Serikali za Mitaa mwaka 1993 kwa Azimio la Bunge kwa mujibu wa *Exchequer and Audit Ordinance* ya mwaka 1961. Lengo lilikuwa ni kuwawezesha akina mama na vijana kupata ajira binafsi na kushiriki kuchangia pato la kaya na jamii kwa ujumla kwa kupata mikopo yenye riba nafuu katika Halmashauri zao. Halmashauri kutokana na mapato ya ndani kutenga asilimia tano kwa ajili ya vijana na asilimia tano nyingine kwa ajili ya wanawake.

Mheshimiwa Spika, utekelezaji wa maelekezo haya umekuwa siyo wa kuridhisha sana kutokana na Halmashauri nyingi kutotenga fedha hizo. Ufuatiliaji wa karibu umekuwa ukifanywa na kuzikumbusha Halmashauri kutekeleza agizo hili.

Aidha, kila robo mwaka Halmashauri zote zinatakiwa kuhakikisha kwamba zinawasilisha taarifa ya mwenendo wa makusanyo wa mapato ya ndani ikiwa ni pamoja na kuonyesha asilimia tano kwa vijana na asilimia tano kwa wanawake ili kuongeza uthibiti. Vilevile Ofisi inatambua mchango mkubwa wa wadau wengine ambao wamesaidia kuweka msukomo kwa Halmashauri zetu kwa kutotaka kutekeleza agizo hili ambazo ni Kamati ya Kudumu ya Bunge ya TAMISEMI; Kamati ya Bunge ya Kudumu ya Hesabu za Serikali za Mitaa; na Mdhhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali (CAG) ambaye kila mwaka amekuwa akikagua mifuko hii na kutoa maoni yake kwa Halmashauri zilizofanya vizuri na zinazofanya vibaya.

Mheshimiwa Spika, mapato ya ndani ya Halmashauri ya Manispaa ya Iringa katika mwaka wa fedha 2012/2013 na mwaka wa fedha 2013/2014 yalikuwa ni ya Shilingi bilioni 3.1. Asilimia kumi ya fedha zinazotakiwa kutengwa ni Shilingi milioni 310. Hata hivyo, Halmashauri ilitenga milioni 19 tu ambazo zilitolewa kama mkopo kwa vijana na wanawake waliojiunga katika SACCOS na vikundi. Serikali itaendelea kuzikumbusha Halmashauri kutekeleza agizo hili ikiwa ni pamoja na kuchukua hatua kwa Wakurugenzi ambao watahindiwa kutekeleza agizo hili ambalo ni la kisheria.

28 JANUARI, 2014

SPIKA: Mheshimiwa Selasini, swali la nyongeza!

MHE. JOSEPH R. SELASINI: Mheshimiwa Spika, ahsante sana. Pamoja na majibu ya Mheshimiwa Waziri, ningependa kuuliza maswali mawili madogo ya nyongeza. Kwa mwaka 2012/2013 Halmashauri zote nchini zingetakiwa katika mfuko huu ziwe zimekusanya Shilingi bilioni 27 lakini hadi sasa zimeweza kukusanya Shilingi bilioni saba tu. Je, Serikali haioni kwamba udhaifu huu ni ishara kwamba haina dhamira ya dhati ya kuwasaidia akina mama na vijana kujijiri na hivyo kuondoa makundi kwa mfano ya vijana yanayozagaa mtaani na yanayojiunda kama vile *Panya Road* waliozagaa Dar es Salaam?

Swali la pili; mfuko huu ni *revolving fund*, umeanzishwa mwaka 1993, hadi sasa hatujui ni kiasi gani cha fedha ambazo zimesharejea katika mfuko huu kwa sababu zingekuwa zimerejea mfuko huu ungekuwa sasa unajitegemea. Sasa ningependa Serikali ituambie hadi sasa kiwango cha fedha ambazo kimesharejeshwa katika mfuko huu ambacho kingepaswa kiendeleo kukopeshwa kwa akina mama na vijana ni kiasi gani?

SPIKA: Mheshimiwa Naibu Waziri, majibu!

NAIBU WAZIRI NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU TAMISEMI (ELIMU): Mheshimiwa Spika, kwanza nataka nimhakikishie kwamba Serikali inayo nia ya dhati ya kuhakikisha kwamba mfuko huu fedha zinakusanywa kupitia Halmashauri zetu na kuweza kuwawezesha vijana wetu walioko katika vikundi mbalimbali na akina mama kupitia asilimia zilizotengwa.

Mheshimiwa Spika, nakiri kwamba ni kweli uko udhaifu wa ukusanyaji wa mapato ya ndani katika Halmashauri zetu, jambo ambalo sasa tunaliwekea nguvu zaidi ili tuweze kuwa tunatenga hizi asilimia kama ambavyo zimeweza kukusanywa. Jambo hili limeendelea kusionzwa na Kamati ambazo nimezitaja, kazi kubwa ambayo tunaifanya ni kuhakikisha kwamba maagizo haya yanatekelezwa na Halmashauri zote na sisi Wizara wajibu wetu hasa ni kusimamia

28 JANUARI, 2014

Halmashauri kuzitenga fedha hizi kama ambavyo imeamuliwa.

Mheshimiwa Spika, swali la pili linazungumzia kiwango hicho ambacho kimeshatengwa. Ni kweli kwamba mfuko huu ni mfuko ambao unatakiwa watu wakipewa fedha au mikopo ile, wairejeshe. Tunao udhaifu mkubwa wa urejeshaji wa fedha hizi ambazo vikundi vinakopeshwa ili kuweza kukopesha watu wengine ambao pia wameweza kukusanya.

Kwa mfano tu, kwa Manispaa ya Iringa, kwa mwaka wa fedha 2012/2013 na mwaka 2013/2014 waliweza kukusanya Shilingi bilioni 2.5 lakini baada ya kuwa wameshazitoa ni fedha kidogo sana ambazo zilikuwa zimerudi kiasi cha Shilingi bilioni 1.3. Kwa hiyo, utakuta nusu ya fedha hizo hazikuweza kurejeshwa na kwa hiyo imekwamisha pia hata ukopeshaji wa wengine. Lakini bado ukusanyaji na utengaji umeendelea kusisitizwa katika Halmashauri zetu.

SPIKA: Mheshimiwa Maria Hewa!

MHE. MARIA I. HEWA: Mheshimiwa Spika, ahsante. Naomba niulize swali moja tu la nyongeza. Kwa vile ni Halmashauri nyingi tu, nyingine tena huwa hazipati kabisa, nyingine zinapata kidogo, nyingine ndiyo hivyo tena: Je, Waziri anaweza sasa akatoa kauli kwa Halmashauri kwamba kwa kila Halmashauri itamke ni lini mwisho wameweza kulipa katika mifuko hii mbalimbali, basi wakatoa kufidia ili hizi fedha ambazo wamepuuza kuwalipa wanawake na vijana wakaanza kuzilipa kwa fidia pindi wakiwa bado wanawadai?

SPIKA: Mheshimiwa Naibu Waziri, majibu!

NAIBU WAZIRI NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU TAMISEMI (ELIMU): Mheshimiwa Spika, mfuko huu unaotenga asilimia tano za vijana na asilimia tano za wanawake unatokana na fedha ambazo zinakusanywa za mapato ya ndani ya Halmashauri. Kwa hiyo, kama Halmashauri inakusanya kupitia vipindi vyake vya makusanyo ya fedha na kwa mfano mwaka

28 JANUARI, 2014

huu ambapo sasa ndiyo tunakamilisha mwisho wa mwaka wa fedha inapofika mwezi wa Sita, ni wajibu wa Halmashauri kwamba fedha yote ambayo itatumika sasa kuhakikisha kwamba wanafanya hesabu za makusanyo yote ya fedha na kukata zile asilimia tano tano za vijana na wanawake, kuzitenga moja kwa moja kuzipeleka kwenye mfuko huo kama ambavyo imekubalika.

Mheshimiwa Spika, kwa maagizo ambayo yametolewa na Kamati ya kudumu ya TAMISEMI na Kamati ya Kudumu ya Hesabu za Serikali za Mitaa, ni wajibu sasa kwa Halmashauri zote kuhakikisha kwamba kabla ya mwaka wa fedha kwisha, fedha yote ambayo itakuwa imekusanywa ni lazima wafanye *calculation* ya fedha yote ambayo imekusanywa kutoka kule mwanzo na kuzitenga hizo asilimia tano kwa vijana na asilimia tano kwa wanawake ili mfuko huu uweze kutosheleza mahitaji yake na kutekeleza sheria pia ambayo tumeweza kuisimamia.

SPIKA: Tunaendelea na swali linalofuata, Mheshimiwa Dkt. Goodluck Joseph Ole-Medeye! Kwa niaba yake Mheshimiwa Michael Laizer!

Na. 16

**Ukosefu wa Huduma ya X-Ray Hospitali
ya Wilaya ya Arusha**

**MHE. MICHAEL L. LAIZER – (K.n.y MHE. DKT. GOODLUCK
J. OLE-MEDEYE)** aliuliza

Mwaka 2012 Serikali ilipandisha hadhi kilichokuwa Kituo cha Afya cha Olturumet kilichoko katika Halmashauri ya Wilaya ya Arusha kuwa Hospitali ya Wilaya na kuzinduliwa na Mheshimiwa Dkt. Jakaya Mrisho Kikwete tarehe 1 Novemba, 2012 lakini hospitali hiyo haina jengo kubwa la maabara, nyumba za watumishi, lakini pia haina huduma ya X-Ray hivyo wagonjwa hulazimika kufuata huduma hiyo Arusha Mjini:-

28 JANUARI, 2014

(a) Je, ni lini Serikali itatenga fedha za kuanzisha huduma ya X-Ray kwenye hospitali hiyo na kuondoa adha inayowapata wagonjwa kufuata huduma hiyo mjini?

(b) Je, ni lini Serikali itayashughulikia masuala ya maabara na nyumba za watumishi katika hospitali hiyo?

NAIBU WAZIRI NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU TAMISEMI (ELIMU): Mheshimiwa Spika, kwa niaba ya Mheshimiwa Waziri Mkuu, naomba kujibu swali la Mheshimiwa Dkt. Goodluck Joseph Ole-Medeye, Mbunge wa Jimbo la Arumeru Magharibi, lenye sehemu (a) na (b) kama ifuatavyo:-

Mheshimiwa Spika, miradi ya ujenzi wa majengo makubwa kama maabara na nyumba za watumishi huibuliwa na wananchi wenyewe kupitia mpango wa fursa na vikwanzo katika maendeleo O & OD na kutekelezwa kwa ubia kati ya wananchi na Halmashauri. Halmashauri ya Wilaya ya Arusha iliazimia katika kikao chake cha tarehe 24 Julai, 2014 kuwa ujenzi wa jengo la maabara na uanzishaji wa huduma ya X-Ray utafanyika kupitia fedha ya fidia ya uuzaji wa viwanja vya eneo la Lakilaki, ambalo lilitolewa na Halmashauri kupitia ujenzi wa hospitali hiyo.

Ujenzi wa maabara pamoja na ununuzi wa X-Ray utagharimu jumla Shilingi milioni 56. Fedha hizi zitatokana na fidia ya uuzaji wa viwanja eneo la Lakilaki ambalo ni Shilingi bilioni 5.3. Mpaka sasa Halmashauri ilishapokea fidia ya Shilingi bilioni 2.1. Ujenzi wa maabara na ununuzi wa X-Ray utafanyika katika mwaka huu wa fedha wa 2014/2015.

Mheshimiwa Spika, wananchi wameendelea kupata huduma ya X-Ray kutoka katika hospitali ya jirani ya Seliani ambayo inamilikiwa na KKKT na kuendeshwa kwa ubia kati ya Serikali na Kanisa kupitia mkataba wa makubaliano ya uendeshaji (*service agreement*).

Mheshimiwa Spika, Hospitali ya Oltrument ina jumla ya nyumba tano ambazo kila moja ina uwezo wa kukaa familia mbili. Katika mwaka wa fedha 2014/2015 Halmashauri

28 JANUARI, 2014

imepanga kuboresha wodi ya watoto, kitengo cha meno na kujenga njia ya kupitisha wagonjwa kutoka chumba cha upasuaji kwenda wodini. Jumla Shilingi milioni 45 zimetengwa kwa ajili ya kazi hiyo.

Hata hivyo, kutokana na umbali, Halmashauri hutoa magari kupeleka kazini watumishi wenye zamu ya asubuhi, mchana na usiku. Hii imesaidia sana watumishi kuwahi na kuwepo kazini kwa wakati na pale wanapohitajika.

Mheshimiwa Spika, Halmashauri itaendelea kutenga fedha kwa ajili ya kujenga nyumba zaidi za watumishi na kuboresha miundombinu ya afya katika Hospitali ya Oltrument kila mwaka kadiri upatikanaji wa fedha utakavyoruhusu.

MHE. MICHAEL L. LAIZER: Mheshimiwa Spika, pamoja na majibu mazuri ya Mheshimiwa Naibu Waziri, ningependa kuuliza maswali mawili ya nyongeza.

Kwa kuwa hospitali hii Halmashauri wamejitahidi sana kujenga majengo na wamejenga majengo mengi, imefika wakati wa Serikali Kuu sasa kuona kwamba ni muhimu kuwasaidia wananchi hawa kutokana na kwamba bado kuna hitaji la majengo mengi; na hospitali aliyosema ya Selehani bado haitoshelezi kwa sababu ya *population* kubwa ya wananchi wa Wilaya hiyo.

Swali la pili, kwa kuwa ameeleza kwamba Madaktari wanapelekwa usiku na mchana na magari kutoka Arusha au kutoka Halmashauri; Halmashauri yenyewe iko mbali: Je, Serikali haioni sasa kuna umuhimu wa kuipa hiyo hospitali ya Oltrument magari kwa ajili ya kuwahudumia wananchi pamoja na kuwasafirisha watumishi?

NAIBU WAZIRI NCHI, OFISI YA WAZIRI MKUU TAMISEMI (ELIMU): Mheshimiwa Spika, kwanza ni lazima nikiri kwamba uko umuhimu wa kusaidia hospitali hii, lakini hii ni kwa ajili ya hospitali zote nchini. Wizara inao mpango wa pamoja na Wizara ya Afya wa kuona maeneo muhimu ya hospitali zetu ya kusaidia kuongeza nguvu, kwa nguvu ambazo wananchi

28 JANUARI, 2014

wanazifanya ili kuboresha kwenye eneo la miundombinu, upatikanaji wa vifaa tiba, lakini pia na madawa.

Kwa hiyo, msaada huu unaendelewa kuratibiwa na mahitaji ya hospitali yenyewe kupitia hospitali za Mikoa na baadaye wanatuletea. Sisi Wizara ya TAMISEMI tunapona jambo hili pia linatakiwa kushirikisha Wizara ya Afya, kwa hiyo, tunashirikiana na Wizara ya Afya kuhakikisha kwamba tunaongeza nguvu za utoaji huduma ya afya kwenye hospitali zetu.

Mheshimiwa Spika, swali la pili ambalo Mheshimiwa Mbunge ametaka kujua umuhimu wa kupata magari zaidi, ni kwamba mkakati tulionao sasa siyo kuongeza magari ya kuwapeleka magari, badala yake ni kuimarisha huduma kwenye hospitali ile ile ili sasa watumishi waache kutembea kwa umbali huo. Lakini kwa kipindi hiki ambacho Madaktari wanatoa huduma kwa kupitia hospitali ile kwa umbali ule, tunaendelea kushirikiana na Halmashauri ya Wilaya ya Arusha kuona kwamba tunatoa huduma hii, iwezeshe Madaktari kufika kituoni na kurudi na hata wale walioko zamu, tunawapeleka na kurudi na kazi hiyo tunaendelea kwa pamoja.

SPIKA: Mheshimiwa Nassari, swali la nyongeza.

MHE. JOSHUA S. NASSARI: Mheshimiwa Spika, nashukuru kwa kuniona. Hospitali ya Olturument iko kwenye Wilaya yangu Wilaya ya Arumeru, lakini kwenye Jimbo jirani la Arumeru Magharibi. Kabla ya Hospitali hii kupandishwa hadhi, tulikuwa na Hospitali moja ya Wilaya ambayo iko Patandi ndani ya Jimbo langu lakini kwenye Wilaya hiyo hiyo moja.

Hospitali hii kwa ahadi ya Rais tangu mwaka 2010 ilikuwa iongezewe uwezo kwa maana ya nyumba za watumishi, lakini vilevile chumba cha kuhifadhi maiti kwa maana ya *mortuary*. Sasa hii moja bado haijakamilika, hata maji ilikuwa haina, halafu hapo hapo nyingine kwenye Wilaya hiyo hiyo ikapandishwa hadhi kufanywa Hospitali ya Wilaya.

28 JANUARI, 2014

Sasa swali langu kwa Serikali tu ni kwamba, inakuaje hii moja ambayo imekamilika bado haijapatiwa huduma na vifaa vyote halafu kwenye Wilaya hiyo hiyo moja unaenda unapandisha hadhi Hospitali nyingine ya Wilaya? Sasa ni kwa nini kwanza hii moja isingewezeshwa, hii ya Patandi ili iweze kutoa huduma zote, ndiyo hii ya Olturument iweze kupandishwa hadhi?

SPIKA: Mheshimiwa Naibu Waziri, majibu!

NAIBU WAZIRI, OFISI YA WAZIRI MKUU, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA, (ELIMU): Mheshimiwa Spika, tunatambua pia Hospitali hii ilikuwa na ahadi ya Mheshimiwa Rais; na namna nzuri ya ufuatiliaji, tunaendelea nayo na tutakupa taarifa ya maendeleo ya utimizaji wa ahadi ile.

Mheshimiwa Spika, umuhimu wa kupandisha hospitali hii nyingine kupata hadhi ya kutoa huduma ambayo imekusudiwa, imetokana na ongezeko la idadi ya watu wa eneo lile ambao pia tumeona kuna umuhimu wa kutoa huduma hii kwa ukaribu ili zile Zahanati ziweze kupata eneo la Rufaa kwa ukaribu zaidi ili kuboresha huduma. Hii ni ile sera ya Afya inayoweza wananchi kupata huduma kwa ukaribu zaidi. Kwa hiyo, kama ambavyo nimeeleza, ahadi za Mheshimiwa Rais tutawasiliana nawe kukujulisha maendeleo yake na hatua tuliyofikia ili pia tuendeleo kutoa huduma eneo hili la Arumeru.

SPIKA: Ahsante. Tuendeleo na swali linalofuata. Mheshimiwa Moshi Selemani Kakoso!

Na. 17

**Kupunguza Ushuru wa Asilimia Tano (5%)
kwa Wakulima wa Tumbaku**

MHE. MOSHI SELEMANI KAKOSO aliuliza:-

Wakulima wa Tumbaku wamekuwa wakitozwa ushuru wa asilimia tano ambayo hupewa Halmashauri husika; watu

28 JANUARI, 2014

wengi wamependekeza ushuru huo kupunguzwa hadi asilimia mbili na ile asilimia tatu imrudie mkulima mwenyewe.

Je, Serikali iko tayari kutekeleza pendekezo hilo?

NAIBU WAZIRI, OFISI YA WAZIRI MKUU, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA, (ELIMU) alijibu:-

Mheshimiwa Spika, kwa niaba ya Mheshimiwa Waziri Mkuu naomba kujibu swali la Mheshimiwa Moshi Selemani Kakoso, Mbunge wa Mpanda Vijijini, kama ifuatavyo:-

Mheshimiwa Spika, ushuru wa mazao unatozwa kwa kuzingatia Sheria ya Fedha za Serikali za Mitaa, Sura 290 ya mwaka 1982, kifungu cha 7(g) pamoja na marekebisho yake ya mwaka 2012. Kwa kuzingatia sheria hiyo, ushuru unatozwa ni kati ya asilimia tatu hadi tano ya bei ya kuuzia mazao. Ushuru huu unalipwa na mfanyabiashara pale mazao yanapohama kutoka kwa mkulima kwenda kwa mfanyabiashara.

Mheshimiwa Spika, Halmashauri ya Wilaya ya Mpanda kwa kuzingatia Sheria ya Fedha ya Serikali za Mitaa, Sura ya 290 ya mwaka 1982 imeandaa Sheria Ndogo za mwaka 2009 Kifungu cha 14 (h)(1) ambayo ni *by-law*, ambapo kiwango cha ushuru kinachotozwa ni asilimia tano ya bei ya kununulia mazao ikiwemo tumbaku. Ushuru wa asilimia tano unatozwa na Halmashauri ya Wilaya ya Mpanda kwa mujibu wa Sheria ya Ndogo ya Halmashauri ambayo ziliwasilishwa Serikalini na kuridhiwa kwa matumizi yake.

Mheshimiwa Spika, ushuru wa kodi za Halmashauri ni mapato ya Halmashauri, kwa hiyo, hutumika kwa uendeshaji wa shughuli za utoaji huduma kwa wananchi kadri ilivyoidhinishwa katika mipango na bajeti ya Halmashauri yenyewe. Pamoja na hali hiyo, mwaka 2014 Wizara ya Kilimo, Chakula na Ushirika kwa kushirikiana na Ofisi ya Waziri Mkuu TAMISEMI na wadau wengine ilifanya utafiti wa kuona namna bora ya kutoza ushuru wa mazao katika Halmashauri.

28 JANUARI, 2014

Pamoja na mambo mengine, utafiti huo umeangalia njia ya utozaji na kiwango cha ushuru. Taarifa ya utafiti huo iliwasilishwa na kujadiliwa na wadau mbalimbali ili kupata maoni yao, ambapo mapendekezo yatawasilishwa Bungeni kwa ajili ya mabadiliko ya sheria. Kwa sasa Halmashauri zitaendelea kutoza ushuru wa mazao kulingana na Sheria ya Fedha ya Serikali za Mitaa Sura 290 inayotaja viwango vya kati ya asilimia tatu na tano ya bei ya mazao shambani.

SPIKA: Ahsante. Swali la nyongeza Mheshimiwa Kakoso!

MHE. MOSHI S. KAKOSO: Mheshimiwa Spika, nashukuru kwa kunipa nafasi hii. Kwa kuwa bei za mazao zimekuwa zikishuka siku hadi siku na mapendekezo ya wadau walio wengi wamependekeza asilimia tatu iweze kumrudia mkulima ili aweze kukabiliana na hali mbaya ya masoko kwa mazao ambayo yapo nchini likiwemo na zao la tumbaku: Je, Serikali haioni ni wakati muafaka sasa kuhakikisha sheria hii inafanyiwa mabadiliko mapema ili iweze kumsaidia mkulima huyu ambaye anafanya kazi kubwa sana na malipo yake yakiwa kiduchu kwa sababu ya kubanwa na sheria?

Swali la pili, naomba Mheshimiwa Waziri atueleze, ni lini ataleta Sheria ya Mabadiliko ili iweze kuendana na hali halisi? Ahsante.

SPIKA: Ahsante. Mheshimiwa Naibu Waziri, majibu!

NAIBU WAZIRI, OFISI YA WAZIRI MKUU, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA, (ELIMU): Mheshimiwa Spika, ni kweli kwamba Serikali imeona maombi mbalimbali kutoka kwenye maeneo ambayo yanalima mazao ya kibiashara yakiomba kuongezewa ushuru zaidi. Lakini kama ambavyo nimesema kwenye jibu la msingi, ni kwamba baada ya kuwa tumeshafanya utafiti kutokana na vikao vya pamoja kati ya Wizara ya Kilimo na TAMISEMI, sasa tunakwenda kuandaa utaratibu ili tuweze kuleta Bungeni kwa ajili ya kubadilisha sheria hiyo iweze kuruhu Halmashauri kutoza fedha kadri ya mapendekezo yaliyoletwa na wadau.

28 JANUARI, 2014

La pili, italetwa lini? Sasa hili Mheshimiwa Mbunge naomba niseme tu kwamba tutakutana na Wizara ya Kilimo ambayo pia tulifanya utafiti kwa pamoja halafu niweze kukupa jibu la lini tutaleta Muswada huu hapa wa kufanya mapitio ya sheria hiyo ili ilete tija kwa Halmashauri zetu.

SPIKA: Mheshimiwa Arfi, swali la nyongeza!

MHE. SAID A. ARFI: Mheshimiwa Spika, nakushukuru kwa kunipa nafasi niulize swali dogo la nyongeza. Kwa kuwa Serikali Kuu inaweka viwango vya ukusanyaji wa fedha kama *own source* katika Halmashauri ambavyo ni vya juu sana, Halmashauri zetu kupitia Mabaraza ya Madiwani wanalazimika kutoza ushuru mkubwa ili kuweza kufikia malengo yaliyowekwa na Serikali.

Kwa hiyo, Serikali inasababisha wananchi walipe kodi kubwa kutokana na viwango vinavyowekwa. Je, sasa Serikali itakuwa tayari kuziachia Halmashauri zenyewe zikajipangia ada na tozo mbalimbali kwa kadri wanavyoona kutokana na mazingira yao?

SPIKA: Mheshimiwa Naibu Waziri, majibu!

NAIBU WAZIRI, OFISI YA WAZIRI MKUU, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA, (ELIMU): Mheshimiwa Spika, viwango hivi vinavyokadiriwa kwa ajili ya kukusanya mapato ya ndani kwenye Halmashauri vinapangwa na Halmashauri zenyewe, baada ya wataalamu wa ndani ya Halmashauri kufanya mapitio ya kina ya vyanzo vyao vya mapato, uwezo wao wa kukusanya ili kuweza kujiwekea viwango vile.

Mheshimiwa Spika, sisi tunachofanya kama Wizara pamoja na Kamati zote mbili; Kamati ya Kudumu ya Bunge ya TAMISEMI na Kamati ya Kudumu ya Hesabu za Serikali za Mitaa, ni kuona kama je, viwango vilivyokusanywa vimefanyiwa utafiti wa kutosha, kwamba wanaweza kukusanya? Wakati mwingine hukadiria kiwango cha chini na baadaye wanakusanya zaidi.

28 JANUARI, 2014

Kwa hiyo, msisitizo ni kwamba wanatakiwa kufanya utafiti wa kina kuona kwamba vyanzo vyao vinatoa kiwango kile ambacho wanakusanya na kuweza kudhibiti mianya ya upoteaji wa fedha hiyo. Kwa hiyo, viwango vinajadiliwa na Kamati yenyewe kupitia mabaraza yao, sisi tunaweka msisitizo wa kuongeza vyanzo vingine, lakini hatusisitizi kutoza kodi wananchi badala yake wapite kwenye maeneo ambayo yanaweza kupata tija kwenye eneo hilo.

SPIKA: Ahsante, tunaendelea na Wizara ya Uchukuzi. Mheshimiwa Vicent Josephat Nyerere, uliza swali.

Na. 18

Ukarabati wa Uwanja wa Ndege Musoma

MHE. VICENT J. NYERERE aliuliza:-

Uwanja wa Ndege wa Musoma ni mmoja kati ya viwanja kumi vilivyotakiwa kukarabatiwa na kuwekewa lami. Je, kazi hiyo itaanza lini?

NAIBU WAZIRI WA UCHUKUZI alijibu:-

Mheshimiwa Spika, kwa niaba ya Waziri wa Uchukuzi naomba kujibu swali la Mheshimiwa Vicent Josephat Nyerere kama ifuatavyo:-

Mheshimiwa Spika, ni kweli kwamba Kiwanja cha Ndege cha Musoma kinatakiwa kukarabatiwa na kuwekewa lami ili kiweze kuhudumia ndege katika majira yote ya mwaka. Kwa kuzingatia hili, Serikali imekuwa ikifanya jitihada mbalimbali ili kuhakikisha kuwa kiwanja hiki kinahudumiwa na hivyo kuweza kutoa huduma stahiki.

Mheshimiwa Spika, Kiwanja cha Ndege cha Musoma ni miongoni mwa Viwanja 11 nchini vinavyofanyiwa upembuzi yakinifu na usanifu wa kina wa kukarabati viwanja hivyo katika kiwango cha lami chini ya udhamini wa Benki ya Dunia na Serikali ya Tanzania. Viwanja vingine vilivyo katika

28 JANUARI, 2014

programu hii ni kile cha Ziwa Manyara, Moshi, Songea, Njombe, Tanga, Singinda, Lindi, Kilwa Masoko, Iringa na Kiwanja Kipya cha Simiyu.

Mheshimiwa Spika, kwa sasa usanifu unaendelea na unatarajiwa kukamilika mwezi Juni mwaka 2015. Sanjari na usanifu huu, Serikali inaendelea kutafuta fedha kwa ajili ya ujenzi wa kiwanja hiki kulingana na mapendekezo ya usanifu. Aidha, usanifu huu pia utahusisha maandalizi ya makabrasha ya Zabuni yatakayotumika katika kutafuta Wakandarasi kwa ajili ya utekelezaji wa maboresho au ukarabati unaopendekezwa.

Mheshimiwa Spika, kwa kuzingatia umuhimu wa uwanja huo, katika kipindi hiki ambacho Serikali inasubiri matokeo ya usanifu wa kina wa ujenzi katika kiwango cha lami na kutafuta fedha kwa ajili ya kutekeleza kazi hiyo, Serikali kupitia Mamlaka ya Viwanja vya Ndege inakusudia kufanya ukarabati mdogo kwenye barabara ya kutua na kuruka ndege pamoja na maegesho kwa kiwango cha changarawe katika mwaka huu wa fedha ili kuruhusu ndege kuendelea kutua na kuruka katika kiwanja hicho. Mchakato wa manunuzi wa kumpata Mkandarasi umeshafanyika na mkataba utatiwa saini mara tu tutakapopata fedha. *(Makofi)*

SPIKA: Mheshimiwa Vicent Nyerere, swali la nyongeza!

MHE. VICENT J. NYERERE: Mheshimiwa Spika, kwa kuwa majibu haya yamekuwa yakitolewa kwa kiwanja hiki kwa miaka mingi na hayatekelezeki, sina swali lingine. *(Makofi)*

SPIKA: Mheshimiwa Kibona, swali la nyongeza!

MHE. ALIKO N. KIBONA: Mheshimiwa Spika, nakushukuru kwa kunipa nafasi. Hali ya viwanja vya ndege hapa nchini vingi viko katika hali mbaya, havijakamilika kama vinavyostahili. Nitoe mfano, uwanja wa Songwe kule Mbeya mwanzoni mwa mwezi huu ndege ilikwenda ikafika uwanjani lakini ikashindwa kutua kutokana na miundombinu ya uwanja kutokukamilika kwa maana ya taa.

28 JANUARI, 2014

Mheshimiwa Spika, napenda kumwuliza Mheshimiwa Waziri, ni lini Serikali itakamilisha uwanja huu hasa kwenye kipengele cha taa ili kuwaondolea wasafiri wanaoenda Mbeya ambako hali ya hewa ni ya mawingu na inasababisha hofu kwa wananchi?Ahsante.

SPIKA: Mheshimiwa inatosha tu, mpaka useme na hali ya hewa na mvua! (*Kicheko*)

Mheshimiwa Naibu Waziri, majibu!

NAIBU WAZIRI WA UCHUKUZI: Mheshimiwa Spika, ni kweli uwanja wa Ndege wa Songwe haujakamilika kama tunavyohitaji. Wakandarasi wako wanaendelea na shughuli mbalimbali pale ikiwa ni ukamilishaji wa jengo la kuongozea ndege, la Zimamoto na sehemu za maegesho ya ndege. Lakini pia bado hatujafunga taa katika uwanja huo. Lakini mipango yetu ni kwamba, taa zitafungwa na uwanja huo utakuwa mzuri tu kutumika kwa ajili ya ndege zinazotua na kuruka kutoka uwanja huo. Kwa hiyo, suala la taa katika uwanja huo liko katika programu yetu ya matengenezo.

SPIKA: Mheshimiwa Ester Bulaya!

MHE. ESTER BULAYA: Mheshimiwa Spika, ahsante kwa kunipa nafasi. Ni kweli kaka yangu Mheshimiwa Vicent Nyerere ana haki ya kususa, lakini kwa maslahi ya Mkoa wa Mara inabidi tu tuendelee kung'ang'ania mpaka Serikali itakapotusaidia.

Mheshimiwa Spika, ningependa kuuliza swali dogo. Mbali ya kwamba Serikali ina mkakati wa kurekebisha kiwanja cha Musoma ambacho hakiendani na hadhi yetu ya Mkoa wa Mara anakotoka Baba wa Taifa ukizingatia na harakati za kuiletea nchi hii uhuru: ni lini sasa Serikali ina mkakati wa kujenga kiwanja kipyua cha Serengeti ili watalii waache kushuka katika viwanja vingine waje kushuka katika Kiwanja cha Serengeti ili Mkoa wa Mara uendelee kukua kiuchumi?

SPIKA: Mheshimiwa Naibu Waziri, majibu!

28 JANUARI, 2014

NAIBU WAZIRI WA UCHUKUZI: Mheshimiwa Spika, dhamira ya Serikali ni kuhakikisha kwamba viwanja vyote ambavyo viko katika programu ya matengenezo, vinatengenezwa na hii ni pamoja na viwanja vya Makao Makuu yote nchini.

Mheshimiwa Spika, pale Musoma upo uwanja wa sasa wa ndege unaotumika ambao nimezungumza katika jibu la msingi kwamba, tunapanga kufanya matengenezo ya awali madogo kwa changarawe kuwezesha uwanja kutumika muda wote.

Mheshimiwa Spika, pia uwanja huu umo katika viwanja 11 nilivyovitaja ambavyo usanifu wake unaendelea na tunaendelea kutengeneza programu ya kupata pesa kwa ajili ya ujenzi wa kiwanja hicho. Huko liko eneo la Nyasurura pale Musoma ambalo kwa miaka mingi limetarajiwa kujengwa uwanja lakini pale ni ujenzi mkubwa sana ambao unahitaji mkakati wa kipekee kabisa wa kupata fedha hizo.

Mheshimiwa Spika, lakini niseme tu kwamba eneo hilo la Serengeti analolizungumzia Mheshimiwa Bulaya, Halmashauri ya Wilaya ya Serengeti ilikubaliana na Mwekezaji mmoja kujenga uwanja pale Mugumu, bahati mbaya sana mazungumzo yale hayakupata ushauri mzuri na kwa hiyo, fedha iliyotolewa na mwekezaji yule haikuwa inatoshwa kujenga uwanja wa kisasa wa ndege pale Mgumu.

Sambamba na ule uwanja wa Serengeti, eneo hilo hilo la Hifadhi ya Serengeti, Mkoa wa Simiyu pia na wenyewe umependekeza Uwanja wa Mkoa wake ujengwe eneo ambalo liko Kilometa tano tu kutoka Serengeti.

Mheshimiwa Spika, kwa hiyo, tunatarajia kutakuwa na viwanja vinavyozunguka hifadhi ile ya Serengeti vingi vya kutosha ambavyo vitaleta tu tija na mafanikio katika huduma za usafiri wa anga eneo hilo.

SPIKA: Tunaendelea na Wizara ya Nishati na Madini, Mheshimiwa Lolesia Bukwimba!

28 JANUARI, 2014

Na. 19

**Kupeleka Umeme Kwenye Taasisi Zilizoko
Jimboni Busanda**

MHE. LOLESIA J. BUKWIMBA aliuliza:-

Je, Serikali ina mpango gani wa kupeleka umeme kwenye Taasisi za Umma zilizoko katika Jimbo la Busanda kwenye Halmashauri ya Wilaya ya Geita?

NAIBU WAZIRI NISHATI NA MADINI (MHE. CHARLES M. KITWANGA) alijibu:-

Mheshimiwa Spika, kwa niaba ya Waziri wa Nishati na Madini, napenda kujibu swali la Mheshimiwa Lolesia Jeremiah Bukwimba, Mbunge wa Busanda kama ifuatavyo:-

Mheshimiwa Spika, kazi ya kupeleka umeme katika Vijiji vya Nyabulolo, Msasa, Ibondo, Nyamalimbe, Imalampaka, Ndelema, Kamena, Nyakagwe, Buyagu, Nyarwanzaja, Kashishi, Nyakamwaga, Shilungule, Busanda, Busanda Sekondari, Kasesa, Kasesa pamoja na Taasisi za Umma zilizopo katika Jimbo la Busanda na Wilaya husika; ujenzi wa njia ya umeme msongo wa kilovolti 33 yenye urefu wa kilometa 95, ujenzi wa njia ya umeme wa msongo wa kilovolti 0.4 yenye urefu wa kilometa 54 na ufungaji wa *Transforma* 27 zenye uwezo mbalimbali na kuwaunganisha umeme wateja wa awali wapatao 2,056 na gharama ya mradi inakadiliwa kuwa takribani Shilingi bilioni 5.37.

Mheshimiwa Spika, baadhi ya vijiji vimewekwa katika utekelezaji wa mradi wa umeme vijijini awamu ya pili chini ya ufadhili wa mfuko wa Nishati Vijijini yaani *REF*. Hata hivyo, tayari upembuzi yakinifu kupeleka umeme kwenye vijiji pamoja na taasisi za Umma kama vile Shule, Zahati na Vituo vya Afya, ulishafanyika na makadirio ya gharama za utekelezaji wa mradi zimeshawaliwa kwa Wakala wa Nishati Vijijini (*REA*) kwa ajili ya kuviingiza katika utekelezaji wa awamu ijayo.

28 JANUARI, 2015

SPIKA: Mheshimiwa Bukwimba, swali la nyongeza!

MHE. LOLESIA J. M. BUKWIMBA: Mheshimiwa Spika, ahsante sana kwa kunipa nafasi ili niulize maswali mawili ya nyongeza.

Kwanza kabisa, nichukue nafasi hii kuishukuru Serikali kwa hatua ya kufanya upembuzi yakinifu ambayo tayari imekwishakufanya. *(Makofi)*

Hata hivyo, ningependa kujua sasa ni lini utekelezaji utaanza hiyo awamu ijayo?

Swali la pili, kuna baadhi ya vijiji, ambavyo tayari vinaendelea na usambazaji wa umeme, kwa mfano; Bukori, Nyarugusu, Rwamgasa na sehemu mbalimbali za Katoro na Chigunga.

Ningependa kujua sasa taasisi zitapata lini umeme, kwa sababu taasisi hizi hakuna hatua yoyote ya usambazaji wa umeme inayoendelea?

NAIBU WAZIRI WA NISHATI NA MADINI (MHE. CHARLES M. KITWANGA): Mheshimiwa Spika, kuhusu ni lini utekelezaji utaanza, ni kama nilivyojibu katika swali la msingi kwamba, tutakapokuwa tumepata fedha tutahakikisha kwamba vijiji hivi vinatafutiwa wakandarasi na kuanza kutekelezwa haraka iwezekanavyo, ni nia ya Serikali kuhakikisha kwamba vijiji vyote vinapata umeme, lakini itakuwa ni hatua kwa hatua kwa kadri ambavyo fedha zitakuwa zikipatikana.

Kuhusu taasisi ambazo hazijapatiwa umeme mpaka sasa hivi, labda nimuombe Mheshimiwa Bukwimba tu, nitampa *details* za namna ambavyo sehemu zote na taasisi zitakavyowekewa umeme. Kwa sababu ya kuwa na jibu fupi, sikuweza kuorodhesha kila kitu na namna ambavyo utekelezaji utafanyika. Nitampatia *details* ili waweze kujua ni namna gani hizi taasisi zitapatiwa umeme.

28 JANUARI, 2015

MHE. DIANA M. CHILOLO: Mheshimiwa Spika, ahsante sana.

Kwa kuwa Serikali inafanya kazi nzuri sana ya kupeleka umeme kwenye kata na vijiji mbalimbali; na kwa kuwa imekwishakupeleka umeme Kata ya Mgongo, kwenye jimbo la Mheshimiwa Mwigulu Nchemba; na kwa kuwa umeme huo umepita juu ya vijiji kadhaa njiani kikiwemo kijiji cha Kintende; Je, Serikali haioni kwamba kuna haja sasa ya kushusha umeme kuliko wananchi hawa waendeleo kuangalia nyaya zikipita juu ya anga zao?

NAIBU WAZIRI WA NISHATI NA MADINI (MHE. CHARLES M. KITWANGA): Mheshimiwa Spika, kwanza, nimpongeze sana Mheshimiwa Chilolo pamoja na Mheshimiwa Nchemba kwa kazi nzuri wanayofanya kuhakikisha kwamba umeme na shughuli zingine ambazo zitawanufaisha wananchi wa jimbo hilo wanazipata.

Tumejipanga tena kwamba, maeneo yote ambayo yamepitiwa na umeme wa zile nguzo za msongo wa KV33, lakini hawakuweza kupata nguzo za msongo wa 0.4, na zenyewe ziweze kupatiwa umeme. Mipango inafanywa kuhakikisha kwamba maeneo hayo nayo yanapata umeme na tutakapokuwa tayari maeneo hayo yatapatiwa umeme.

MHE. ASSUMPTER N. MSHAMA: Mheshimiwa Spika, ahsante sana kunipatia nafasi, niulize swali la nyongeza.

Mimi naipongeza sana Serikali kwa kazi kubwa inayofanya kwa suala la umeme. Lakini, nilikuwa napenda kujua, kuna maeneo mengi sana katika jimbo langu la Nkenge hasa kule Kashenye ambako walipata zaidi ya miaka saba umeme, lakini, mpaka leo wameweka nyaya kwenye nyumba zao, hata katika hii awamu hawajawekwa, ni lini watawekwa na lini watapata umeme, kwa sababu tayari walishafanya *wiring* katika nyumba zao?

SPIKA: Mheshimiwa Naibu Waziri majibu kwa kifupi.

28 JANUARI, 2015

NAIBU WAZIRI WA NISHATI NA MADINI (MHE. CHARLES M. KITWANGA): Mheshimiwa Spika, maeneo yote ambayo tulikuwa tumejipangia kwa mwaka huu, tutahakikisha kwamba yanapelekwa umeme kabla ya tarehe 30 Juni kama tulivyoahidi. Hata hivyo, kuna maeneo mengine ambayo tayari umeme umeishafika pale. Kwa hiyo, niwaombe wananchi wapeleke tu maombi yao kwa mameneja wa maeneo yale ili waweze kuwekwa umeme. Pale ambapo hatujafika kabisa, ni kama nilivyojibu katika suala la msingi kwamba, tunahakikisha kwamba tunaweka mipango, tunafanya upembuzi yakinifu na fedha zitakapopatikana mara moja tutaweka umeme katika maeneo hayo. Nia ya Serikali hii ni kuhakikisha kila mtanzania anapata umeme.

SPIKA: Ahsante, tuendeleo na swali linalofuata.

Na. 20

Fidia kwa wananchi wanaopisha wawekezaji wa madini.

MHE. ESTHER N. MATIKO aliuliza:-

Serikali ina mamlaka ya kutwaa na kubadilisha matumizi ikiwa ni pamoja na kusimamia na kuhakikisha kuwa wananchi wanapisha matumizi mapya ya ardhi wanalipwa fidia na kupewa maeneo mbadala:-

- (a) Je, kwa nini Serikali imeruhusu shughuli za uchimbaji wa madini katika eneo la Nyabigena zinazofanywa na kampuni ya BARRICK bila kujali afya za wananchi kwa kuwapa maeneo mbadala ikiwemo na shule ya msingi Nyabigena ambao wanapata madhara makubwa?
- (b) Je, Serikali inawaambia nini wakazi wa maeneo ya Nyamichele, Murwambe ambao licha ya kufanyiwa tathmini tangu mwaka 2012/13,

28 JANUARI, 2015

lakini bado mwekezaji hajawalipa fidia husika kama sheria inavyoelekeza?

- (c) Je, Serikali imeshindwa kusimamia zoezi la ulipaji fidia kwa wananchi wanaozunguka mgodi wa *North Mara* ambapo wanapewa fidia ndogo kuliko uhalisia wake?

NAIBU WAZIRI WA NISHATI NA MADINI (MHE. CHARLES M. KITWANGA) alijibu:-

Mheshimiwa Spika, kwa niaba ya Waziri wa Nishati na Madini, napenda kujibu swali la Mheshimiwa Esther Nicholas Matiko, Mbunge wa Viti Maalum, lenye sehemu (a) (b) na (c) kama ifuatavyo:-

- (a) Mheshimiwa Spika, mgodi wa *North Mara* ulioko chini ya kampuni ya *BARRICK* (kwa sasa hivi imebadilika inaitwa *ACACIA Mining PLC*), uliwalipa fidia wananchi wote wa maeneo ya Murwambe ambapo shule ya Nyabigena ipo. Waliolipwa fidia ni wale wananchi waliokuwa ndani ya umbali wa mita 200 kutoka katika mpaka wa mgodi.

Mheshimiwa Spika, kuhusu uhamishaji wa shuke ya msingi Nyabigena, kampuni imetenga shilingi milioni 600 kwa ajili ya kazi hiyo. Kinachosubiriwa hivi sasa ni kijiji husika kuonesha eneo linalofaa kwa ajili ya ujenzi wa majengo ya shule.

- (b) Mheshimiwa Spika, wakazi wa maeneo ya Nyamichele wanatakiwa kujua kwamba maeneo yao hayahitajiwi tena na kampuni kwa ajili ya shughuli za uchimbaji. Kwa hali hiyo, wanaweza kuyaendeleza kadri wanavyohitaji. Pia, wakazi wa maeneo ya Murwambe ambayo yapo nje ya mita 200 kutoka katika mpaka wa mgodi, nao hawatafidiwa kwa sababu waliotakiwa kufidiwa

28 JANUARI, 2015

tayari wameshafidiwa. Hivyo wananchi hawa nao wako huru kuyaendeleza maeneo yao.

Kwa upande wa fidia za mazao yaliyofyekwa wakati wa tathimini za fidia kwenye kijiji cha Nyankunguru, uhakiki wa maipo husika unakamilishwa na Serikali kabla ya kampuni kuelekezwa kufanya malipo hayo.

- (c) Mheshimiwa Spika, si kweli kwamba Serikali imeshindwa kusimamia ulipaji fidia kwa wananchi wananchi wanaozunguka mgodi wa *North* Mara, isipokuwa baadhi ya wananchi wanaotakiwa kulipwa fidia wamekuwa wakidai kiwango kikubwa kuliko vile ambavyo vimepangwa na Serikali. Mpaka sasa hivi, kun ahundi zenye thamani ya shilingi bilioni tano, ambazo walengwa wanakataa kuzichukua katika uthamini wa awamu wa 20 kwa madai kwamba fidia ni ndogo.

MHE. ESTHER N. MATIKO: Mheshimiwa Spika, nakushukuru. Pamoja na majibu ya Mheshimiwa Naibu Waziri, ambayo hayaridhishi kabisa, na kwa kweli yanatia fedheha, ningependa kujua, kwa sababu wanasema kwamba shule ya msingi Nyabigena inahamishwa, wanasubiri kijiji husika kitoe eneo, kitu ambacho ni tofauti na majibu ambayo alitoa meneja wa mgodi. Mara ya mwisho nimeongea naye mwezi wa Novemba mwaka jana, ni kwamba ile shule haihamishwi bali wanaikarabati, ndiyo maana nasema majibu yenu hayaridhishi.

Pili, ningependa kujua, kabla sijauliza maswali yangu ya msingi ya nyongeza, hizo bilioni tano ni kwa wale watu wawili waliogoma kulipwa au ni kwa akina nani?

Mheshimiwa Spika, maswali yangu ya nyongeza, kwa kuwa wananchi wa Murwambe hawajalipwa fidia ambao wako ndani ya mita 200 na wamekuwa wakipata adha kubwa ya kukamatwa na polisi, kwa sababu wako kwenye

28 JANUARI, 2015

eneo ambalo hawajalipwa fidia na hili RPC wa Tarime analijua na ni kero kubwa sana kwa wananchi wa Tarime, kwa sababu umewafanyia tathmini kwa zaidi ya miaka miwili/mitatu, wako ndani ya mita 200, hamjawalipa fidia.

Ningependa Serikali iende ifanye uchunguzi wa kina, igundue ni wananchi wangapi wako ndani ya mita 200 na hadi leo hawajlipwa fidia, wanapata kero ya kukamatwa na *task force* iliyopo Tarime na kuteswa.

Mheshimiwa Spika, pili, wamezungumza kwamba wananchi wa Nyamichele walifanyiwa tathmini mwaka juzi, wakazuirwa kufanya kazi za maendeleo, leo Serikali bila aibu inasema watalipwa fidia ya mimea iliyofyekwa. Ningependa kujua, kwa miaka mitatu, wananchi hawa wamezuiliwa kufanya shughuli za maendeleo, leo mnawambia kwamba mgodi utawalipa fidia ya mimea iliyokatwa tu! Fidia zingine zinafanya nini kutokulipwa?

Ningependa kupata...

SPIKA: Ahsante, tayari mawili umeshauliza.

NAIBU WAZIRI WA NISHATI NA MADINI (MHE. CHARLES M. KITWANGA): Mheshimiwa Spika, nimshangae kidogo kwa kusema majibu yetu si sahihi na kwamba hayaamini! Ninachotaka kumhakikishia tu ni kwamba, Serikali hii inaongozwa na sheria. Tuna Sheria ya Madini, tuna Sheria ya Ardhi, Namba 5 na Namba 4, na hizi ndizo zinazoongoza kuhakikisha kwamba wananchi wanafidiwa namna gani.

Ikumbukwe tu kwamba, kati ya wananchi wote kwenye eneo hilo walioombwa kwamba wajengewe nyumba, alikubali mmoja tu, wengine wote walisema kwamba tupe fedha zetu, na fidia ambayo ilikuwa imefanyiwa tathmini, wakaambiwa hii hapa, na zenyewe hawataki.

Sasa mimi nimuombe Mheshimiwa Mbunge, tushirikiane, yeye pamoja na Serikali ya kijiji, kwa pamoja

28 JANUARI, 2015

tujadiliane na wananchi ili tutatue hili tatizo. Hii ikiwa ni pamoja na wananchi wa Nyamichele pamoja na wale walioko ndani ya mita 200 kwenye eneo ambalo limelisema.

MHE. TUNDU A. M. LISSU: Mheshimiwa Spika, na mimi naomba kuuliza swali la nyongeza kwa sababu tatizo la fidia kwenye maeneo ya madini, analolizungumzia Mheshimiwa Esther Matiko, vile vile ni kubwa sana katika jimbo langu.

Mheshimiwa Spika, katika jimbo langu kuna eneo linaitwa...

SPIKA: Ambalo linaitwa nini hilo jimbo?

MHE. TUNDU A. M. LISSU: Mheshimiwa Spika, Jimbo la Singida Mashariki. Mwaka 2005, kampuni inayoitwa *SHANTA Mining*, ilipewa maeneo katika kata ya Mang'oni, kwa ajili ya kufanya utafiti wa madini na mwaka 2006, mwaka mmoja baadaye, watu wengi waliondolewa katika maeneo yao ili kupisha kampuni hiyo kufanya utafiti wa dhahabu.

Mwaka 2011, kampuni hiyo ilipewa leseni ya kujenga mgodi, leseni maalumu ya madini. Haijajenga mgodi mpaka leo, lakini tangu mwaka 2006, wananchi wangu wamenyang'anywa mashamba yao, wameondolewa kwenye maeneo yao na hakuna hata mmoja ambaye amelipwa fidia. Mpaka leo tunazungumza miaka nane kuelekea tisa.

Mheshimiwa Spika, Sheria yetu ya Fidia inasema wananchi walipwe fidia ya haki, timilifu na kwa wakati. Je, huu ndiyo utaratibu wa fidia wa Serikali hii ya CCM?

Mheshimiwa Spika, nashukuru.

NAIBU WAZIRI WA NISHATI NA MADINI (MHE. CHARLES M. KITWANGA): Mheshimiwa Spika, nafahamu *issue* ya *SHANTA Mining*, kwa sababu juzi tu, Mkuu wa Wilaya amenipigia simu akisema kwamba, Mheshimiwa Tundu Lissu ameelekeza wananchi wakavamie huo mgodi. (Kicheko)

28 JANUARI, 2015

Sasa, sijui huo utaratibu ndiyo mzuri sana au utaratibu wa kufanya tathmini...

SPIKA: Mheshimiwa Tundu Lissu hata kidogo, ninyi siyo Tundu Lissu, yeye kauliza swali Lake ajibiwe. Haya Mheshimiwa endelea. *(Kicheko)*

NAIBU WAZIRI WA NISHATI NA MADINI (MHE. CHARLES M. KITWANGA): Mheshimiwa Spika, utaratibu wa kulipa fidia ni kama nilivyoelezea, unaongozwa na sheria kuu mbili, Sheria ya Ardhi na Sheria ya Madini, na utaratibu ni kwamba ni lazima kwanza mnafanya tathmini na tathmini muda ukishapita, huwa tuna re-tathmini ili kuhakikisha kwamba wanachi wanapata. Hivyo, kampuni ya *SHANTA Mining* itakapokuwa iko tayari, haitaanza kufanya uchimbaji bila kuwafidia wanachi.

Wananchi wote ni wananchi wa kwetu na wanaongozwa na Serikali hii na watalipwa fidia ya haki kama ulivyoelezea.

SPIKA: Ahsante. Tuendeleo na Wizara ya Maliasili na Utalii. Mheshimiwa Dokta Augustino Lyatonga Mrema atauliza swali. Mheshimiwa Mbatia anayedandia jimbo lake, haya ulizwa swali! Ameanza kufanya mazoezi. Haya Mheshimiwa Mbatia. *(Kicheko/Makofi)*

Na. 21

Ukanda wa nusu maili kuzunguka Mlima Kilimanjaro kutumiwa na wananchi.

MHE. JAMES F. MBATIA (K.n.y. MHE. DKT. AUGUSTINO L. MREMA) aliuliza:-

Ukanda wa nusu maili kuzunguka Mlima Kilimanjaro ulitolewa kwa wananchi kwa ajili ya kukata majani na kuokota kuni.

28 JANUARI, 2015

Je, ni lini ukanda huo utarudishwa kwa wananchi ili waweze kutimiza mahitaji yao madogo madogo?

NAIBU WAZIRI WA MALIASILI NA UTALII alijibu:-

Mheshimiwa Spika, kwa niaba ya Waziri wa Maliasili na Utalii, naomba kujibu swali la Mheshimiwa Dokta Augustino Lyatonga Mrema, Mbunge wa Vunjo kama ifuatavyo:-

Mwaja 2005 eneo la msitu wa asili lilijumuishwa kuwa sehemu ya Hifadhi ya Taifa Kilimanjaro likiwemo eneo la ukanda wa nusu maili. Hivyo hifadhi ikawa na ukubwa wa kilometa za mraba 1 688. Kabla ya kuongezwa kuwa eneo la hifadhi, eneo lilikuwa likimilikiwa na Halmashauri ya Wilaya ya Moshi, Hai na Rombo, ambapo wakazi wa vijiji jirani walitumia kwa kujipatia majani ya mifugo na kuni.

Mheshimiwa Spika, eneo hili ni muhimu kimazingira, ki-ikorojia, kwani ni makazi ya viumbe mbalimbali. Asilimia 69 ya ndege wanaopatikana ndani ya hifadhi wapo katika ukanda huu wa msitu wa asili. Asilimia 80 ya wanyama wakubwa wanaonyonyesha hupatikana katika ukanda huu, baadhi ya wanyama hao ni adimu, mfano, Minde, ambao wanakaribia kutoweka duniani.

Mheshimiwa Spika, mapendekezo mbalimbali ya namna nzuri ya kutumia eneo la nusu maili yalitolewa kwenye kikao cha RCC cha Mkoa wa Kilimanjaro kilichokaa tarehe 28 Novemba, 2014 na muhtasari wake kupatikana tarehe 10 Januari, 2015.

Kikao kilieleza uandaliwe utaratibu wa usimamizi endelevu wa eneo la nusu maili kwa ushirikiano kati ya KINAPA na wananchi wa vijiji vinavyopakana na eneo hilo kwa kuunda kamati tatu ambazo ni zifuatazo:-

Ya kwanza, Kamati ya mazingira ya vijiji ambayo wajumbe wake watatoka katika vijiji husika na wawakilishi kutoka KINAPA ili kusimamia uingiaji wa wananchi kwenye

28 JANUARI, 2015

eneo hilo. Aidha ilikubarika kwamba, ni wananchi wa jinsia ya kike tu watakaoruhusiwa kuingia siku mbili kwa wiki, jumatano na jumamosi, kwa ajili ya kuchukua kuni kavu, nyasi za kulishia mifugo na dawa zinazotokana na mitishamba.

Mbili, Kamati ya Wilaya kufuatilia usimamizi endelevu wa eneo la nusu maili ambapo kamati hiyo itaongozwa na Afisa Maliasili Wilaya na itatoa taarifa kwa Kamati ya Mkoa.

Tatu, Kamati ya Mkoa ya kufuatilia usimamizi endelevu wa eneo la nusu maili ambayo itaongozwa na RAS, Mkuu wa Hifadhi atakuwa mjumbe, ambapo kamati hiyo itatoa taarifa kwenye kikao cha RCC.

Aidha ilikubalika kwamba kabla ya mchakato kukamilika, wananchi wataendelea kuingia hifadhini humo kama ilivyo kwa sasa, yaani wataingia wanawake tu, na wakiwa na shami peke yake na kuchukua kuni kavu, nyasi za mifugo na dawa za mitishamba.

Mheshimiwa Spika, hatua itakayofuata ni kuunda kamati za mazingira za pamoja zitakazohusisha TANAPA, Vijiji, Wilaya na Mkoa. Aidha, utaratibu kama huo ulishawahi kutumika katika Hifadhi ya Taifa Milima ya Udzungwa na kuleta mafanikio makubwa.

MHE. JAMES F. MBATIA: Mheshimiwa Spika, nashukuru sana, kwa kuwa swali la msingi ni pamoja na uhifadhi wa mazingira yanayozunguka Mlima Kilimanjaro wa nusu maili; na kwa kuwa sekta hii ya utalii kwa sasa imefikisha takribani asilimia 19 ya GDP katika Taifa letu la Tanzania.

Serikali haioni umuhimu wa kuwa na sera ya wale ambao wako karibu na uhifadhi wa vivutio hivi vya utalii, hususan wakazi wa jimbo la Vunjo na Wilaya ya Hai na Rombo; kwa kuwa ukiwa karibu na waridi unanukia waridi, watenge asilimia fulani kwa ajili ya kuleta maendeleo endelevu ya elimu, afya na miundombinu mingine maji na kadhalika, asilimia takriban kama 25 hivi?

28 JANUARI, 2015

Pili, kwa kuwa tunazungumzia Lengo la Saba la Milenia la *Sustainability and Environmental Protection*, na hapa unazungumzia bado watu kuendelea kukusanya au kuchukua kuni ndani ya hifadhi, ambayo ni sehemu ya uharibifu wa mazingira. Kwa nini sehemu ya fedha hizo zinazopatikana kutokana na Mlima Kilimanjaro zisitumike kwa maksudi kutengeneza nishati mbadala kwa vijiji vyote vinavyozunguka mlima huo ili mlima ule uendelee kuhifadhiwa vizuri zaidi.

SPIKA: Ahsante. Mheshimiwa Naibu Waziri au Waziri mwenyewe! Mheshimiwa Waziri!

WAZIRI WA MALIASILI NA UTALII: Mheshimiwa Spika, kwanza nimshukuru Mheshimiwa Naibu Waziri kwa majibu mazuri aliyoyatoa.

Nianze kwa kumjibu Mheshimiwa Mbatia maswali yake mawili ya nyongeza kama ifuatavyo:- Moja, Serikali imeanzisha mkakati ambao Wabunge wote wa Mkoa wa Kilimanjaro wamehusika, na *idea* hii au *initiative* hii ilianza na Wabunge wa Mkoa wa Kilimanjaro, kwamba, tuandae mpango wa kuulinda Mlima Kilimanjaro ambao utajulikana kama *Mount Kilimanjaro Ecosystem Protection Fund*. Na mchakato wa kuanzisha fund hii ambayo itahusisha mifumo ya Mlima Kilimanjaro na Mlima Meru, lakini Halmashauri zote za Mkoa wa Kilimanjaro na baadhi ya Halmashauri za Mkoa wa Arusha zitasaidia mambo mawili:-

Moja, tuhakikishe kwamba mfumo wa kutunza misitu ya asili na misitu ambayo ilikuwepo imetoweka uweze kurejeshwa, na hii itasaidia sana kuondoa ulazima wa watu kuingia katika nusu maili kutafuta kuni na vitu vingine kama vile.

Pili, Serikali inapitia sera kwa ujumla tuone ni jinsi gani tutaboresha ushiriki wa hifadhi zetu za taifa, ikiwa ni pamoja na Mlima Kilimanjaro na kushirikiana na wananchi katika huduma mbalimbali ambazo tunazitoa. Sasa hivi tunatoa fedha kwa kutumia mpango tunaouita ujirani mwema. Lakini

28 JANUARI, 2015

ule mfumo unaweza ukaboreshwa zaidi na ni jambo ambalo tunalitafakari, na tutakapofikia mahali tutawaambia.

SPIKA: Haya, sehemu ya kuni!

WAZIRI WA MALIASILI NA UTALII: Mheshimiwa Spika, kama alivyojibu vizuri Mheshimiwa Naibu Waziri, tumeruhusu kwa sababu utaratibu huu ulitumika miaka mingi sana, akina mama waingie katika Mlima Kilimanjaro mara moja, pili wakiwa hawana silaha, tatu kwa muda ule ule kwa wiki ili waweze kuchukua kuni kavu na waweze kuchukua dawa zile za kiasili. Lakini utaratibu huu sio endelevu kama alivyosema Mheshimiwa Mbatia, na Serikali kwa kushirikiana na taasisi zingine ikiwa ni pamoja na Wizara ya Nishati tunaangalia uwezekano wa kuongeza matumizi zaidi ya nishati mbadala, na ni matumaini yetu kwamba tukiongeza nishati mbadala kama gesi, na zile gesi zinazoweza kupika chakula kwa gesi ndogo na bei nafuu itasaidia sana kupunguza ulazima wa watu kutumia kuni.

Mheshimiwa Spika, na nimalizie kwamba jiji la Dar es Salaam ndilo ambalo linatumia zaidi ya asilimia 70 ya mkaa wote unaotumika nchini, na uharibifu wa misitu unaoendeleo nchini ni mbaya sana, ni lazima jambo fulani lifanyike kudhibiti matumizi ya mkaa ikiwa ni pamoja na kuanzisha nishati mbadala kwa nguvu zetu zote.

SPIKA. Haya tuendeleo na swali linalofuata. Mheshimiwa Augustino Manyanda Masele.

Na. 22

**Kuhusu Pori la Akiba Kigosi Moyowosi
Kufanywa Kituo cha Utalii**

MHE. AUGUSTINO M. MASELE aliuliza:-

Sekta ya utalii ina mchango mkubwa sana katika pato la taifa; Je, Serikali ina mpango gani wa kulitenga Pori la Akiba la Moyowosi kuwa kivutio cha utalii?

28 JANUARI, 2015

Halmashauri zinazozunguka mapori ya akiba zinapaswa kupata asilimia 25 ya mapato ya uwindaji; Je, lini Wilaya ya Mbogwe itaanza kulipwa stahili hiyo?

NAIBU WAZIRI WA MALIASILI NA UTALII alijibu:-

Mheshimiwa Spika, kwa niaba ya Waziri wa Maliasili na Utalii, naomba kujibu swali la Mheshimiwa Agustino Masele, Mbunge wa Mbogwe, lenye sehemu (a) na (b) kama ifuatavyo:-

Mheshimiwa Spika, Pori la Akiba la Moyowosi Kigosi ni mojawapo ya mapori muhimu katika sekta ya utalii nchini, hususan tasnia ya uwindaji wa kitalii. Pori hili lina wanyama wa aina mbalimbali, kwa mfano simba, nyati, pofu, nyemele na pundamilia. Wanyamapori hao, pamoja na mandhari nzuri ya misitu ya miombo, ni kivutio kikubwa cha utalii.

Mheshimiwa Spika, kwa sasa pori la akiba la Kigosi-Moyowosi linatumika kwa ajili ya shughuli ya uwindaji wa kitalii ambapo kuna vitalu vinane vya uwindaji; ambavyo ni Moyowosi-GRN, Moyowosi-GRS, Moyowosi Njingwe-GR1, Moyowosi Njingwe-GR2, Moyowosi Njingwe-GR3, Moyowosi Njingwe-GRS, Kigosi GRC na Kigosi GRE.

Mheshimiwa Spika, umiliki wa vitalu vya uwindaji wa kitalii utakoma nchini kote ifikapo mwaka 2018, baada ya hapo Serikali itafanya tathmini ya vitalu vyote. Tathmini hii itaisaidia Serikali kutenga vitalu vinavyofaa kwa utalii wa picha na uwindaji wa kitalii.

Aidha Serikali kwa kushirikiana na wadau itaendelea kuboresha miundombinu kama nyumba za kulala wageni, maji na barabara katika vitalu vya utalii wa picha katika mapori mbalimbali likiwepo pori la akiba la Moyowosi-Kigosi.

Mheshimiwa Spika, katika mwaka wa fedha 2014/15, Wizara kwa kushirikiana na wadau imekarabati greda na kuboresha kilometa za barabara 50. Mwaka wa fedha ujao

28 JANUARI, 2015

Wizara imepanga kukarabati Kilometa 100 ili kuwezesha barabara zote ndani ya mapori haya zenye urefu wa Kilometa 247 kupitika katika kipindi cha mwaka mzima. Moyowosi-Kigosi lipo ndani ya Wilaya ya Mbogwe, utaratibu huu utaiwezesha Wizara kutekeleza yafuatayo:-

Moja, kukusanya mapato na kutoa gawio la asilimia 25 kwa Halmashauri ya Wilaya ya Mbogwe. (b) kuishauri na kushirikiana na Wilaya ya Mbogwe katika usimamizi wa maliasili na maendeleo ya utalii, (c) kuimarisha ushiriki wa wadau hususan wananchi katika kusimamia uhifadhi na maendeleo ya utalii.

MHE. AUGUSTINO M. MASELE: Mheshimiwa Spika, nashukuru kwa kunipatia nafasi hii ili niweze kuuliza maswali mawili madogo ya nyongeza.

Mheshimiwa Spika, pamoja na majibu mazuri ya Mheshimiwa Naibu Waziri, nimuulize tu, kwamba nchi yetu sasa hivi inapita katika kipindi kigumu ambapo ujangili umeongezeka, na wanyama wanatoweka kwa kasi sana. Je, Serikali ni lini sasa itasimamisha au itapiga marufuku kabisa huu uwindaji ili kuepusha wanyama wetu kuangamizwa, na haya mapori ya akiba yageuzwe kuwa *National Parks*?

La pili, ni lini sasa Naibu Waziri atafanya ziara katika jimbo la Mbogwe ili kuweza kujionea hali halisi? Ahsante.

SPIKA: Ahsante, Mheshimiwa Naibu Waziri majibu;

NAIBU WAZIRI WAZIRI WA MALIASILI NA UTALII: Mheshimiwa Spika, nikianza na swali la pili, Mheshimiwa Masele ameishakuja mara nyingi ofisini kwetu, na ametutaka tutembelee kwenye eneo lake, na nimemhakikishia kwamba mara baada ya Bunge lako tukufu, tutakwenda kutembelea kwenye maeneo yake tuone hali halisi ya Pori hili la Kigosi-Moyowosi.

Mheshimiwa Spika, swali la pili ni suala la sera, suala la kusitisha uwindaji ni suala la sera, lakini kwa sababu

28 JANUARI, 2015

tumeliona sisi kwa pamoja tutaliangalia na tujue hatua ambazo tutazichukua kuhakikisha tuna-*implement* sera ya aina gani.

SPIKA: Ahsante. Mheshimiwa Lembeli, swali la nyongeza!

MHE. JAMES D. LEMBELI: Mheshimiwa Spika, nakushukuru. Kwa kuwa takwimu zilizopo hivi sasa zinaonesha kwamba mapato yanayotokana na utalii wa uwindaji katika Pori hili la Kigosi-Moyowosi hayafanani kabisa na sifa iliyoko katika pori hili; na kwa kuwa fursa kama ya utalii wa picha inaweza kuliingizia taifa pesa nyingi zaidi kuliko ya uwindaji na hivyo kuwanufaisha wananchi wa Wilaya zinazozunguka pori hilo kama vile Mbogwe na Jimbo la Kahama; Je, Serikali ina mpango gani wa kulipandisha hadhi eneo la Mashariki ya pori hili inayopakana na Mbogwe na Kahama kuwa Hifadhi ya Taifa ili kueneza mtandao wa Hifadhi za Taifa katika nchi nzima, na hususan ukanda wa Magharibi?

SPIKA: Mheshimiwa Waziri, naomba kwa kifupi sana, muda umekwisha.

WAZIRI WA MALIASILI NA UTALII: Mheshimiwa Spika, naomba nijibu swali la nyongeza la Mheshimiwa Lembeli kama ifuatavyo:-

Tuna utaratibu wa kupitia, kama alivyosema Mheshimiwa Naibu Waziri, Sera ambazo zinatuelekeza ni wapi tuweze kubadilisha matumizi ya pori husika kutoka matumizi mengine. Kwa mfano, hili Pori la Kigosi-Moyowosi lina sifa zote anazosisema Mheshimiwa Waziri. Hatua ambazo tumezichukua sasa hivi ni hatua za ku-*reverse trend* ya ujangili ambayo ilikuwa imefikia kasi kubwa sana, na hatua hii pia inatekelezeka kwa sababu Serikali tayari inaanzisha Mamlaka ya Wanyamapori.

Nichukue nafasi hii kutangaza kwamba tarehe 15 Februari, tunategemea ku-*commission* kwa mara ya kwanza Mamlaka hii ya Wanyamapori ianze kazi rasmi nchi nzima.

28 JANUARI, 2015

Taratibu ambazo zitafanywa itakuwa ni pamoja na mapori yote ya akiba nchini kumilikiwa na mamlaka hii ya wanyapori nchini. Lakini vile vile mamlaka hii itakuwa na mamlaka kamili ya kuweza kubadilisha baadhi ya sera na maeneo mengine.

Kwa mfano, niseme tumeamua kwamba eneo kubwa sana pale *Selous* la kilometa za mraba zinazozidi 4,000, tunazitenga rasmi kwa ajili ya *photographic tourism*. Lakini mamlaka hii itakuwa na kazi maalum ya kuanisha maeneo haya kwa upya, na tutaleta taarifa hiyo Bungeni ili Waheshimiwa Wabunge wote waweze kufahamu taratibu ambazo zitatumika.

SPIKA: Ahsante, tunaendele, muda umekuwa kidogo haba. Tunakwenda Wizara ya Kilimo na Chakula, Mheshimiwa Agripina Buyogera atauliza swali linalofuata.

Na. 23

**Miradi ya Umwagiliaji Titye na Rungwe
Mpya Kasulu Vijijini**

MHE. AGRIPINA Z. BUYOGERA aliuliza:-

Serikali kwa nia njema imewekeza fedha nyingi kwenye miradi mikubwa kama ile ya umwagiliaji Titye na Rungwe Mpya Jimboni Kasulu Vijijini, lakini katika miradi hiyo mpaka sasa wananchi bado wanalima bila elimu ya kilimo bora na zana duni;

Je, Serikali ina mpango gani wa kupeleka wataalam wa kilimo wa kutosha kuwafundisha wananchi kilimo cha kisasa ili kufikia malengo na thamani ya miradi hiyo?

Je, ni kwa nini Serikali isiongeze uwezeshaji wa kifedha na vitendea kazi vingine katika Chuo cha Kilimo Mubondo ili miradi hii itumike kama maeneo ya mafunzo kwa vitendo kwa kuwafundisha wakulima moja kwa moja?

28 JANUARI, 2015

NAIBU WAZIRI WA KILIMO, CHAKULA NA USHIRIKA

alijibu:-

Mheshimiwa Spika, kwa niaba ya Mheshimiwa Waziri wa Kilimo, Chakula na Ushirika, napenda kujibu swali la Mheshimiwa Agripina Zaituni Buyogera, Mbunge wa Jimbo la Kasulu Vijijini, lenye sehemu (a) na (b) kama ifuatavyo:-

- (a) Mheshimiwa Spika, Serikali imekuwa ikitekeleza mipango mbalimbali ya kuwafundisha wakulima kanuni bora za kilimo kupitia vyuo vya kilimo kwa kutoa mafunzo kwa wakulima, viongozi, kuanzisha mashamba darasa na kuwapatia vitendea kazi maafisa ugani kwa lengo la kuongeza uzalishaji na tija ya mazazo ya kilimo.

Katika kuhakikisha skimu za umwagiliaji zinasimamiwa na wakulima kupatiwa mafunzo ya kilimo bora Serikali imekuwa ikiajiri maafisa ugani na maafisa umwagiliaji katika skimu za umwagiliaji ili kuwafundisha wakulima usimamizi na uendelezaji wa skimu pamoja na kuzalisha kibiashara, na kwa kuzingatia mahitaji ya soko.

Mheshimiwa Spika, katika mwaka wa fedha 2015/2016, Serikali kupitia Mpango wa Matokeo Makubwa Sasa, itazijengea uwezo skimu za Titye na Rungwe Mpya katika upatikanaji wa masoko kwa kushirikiana na sekta binafsi, na pia kuajiri wataalam wa kilimo na umwagiliaji.

Aidha katika kuhakikisha skimu za Titye na Rungwe Mpya zinaongeza uzalishaji na tija, Serikali kwa kushirikiana na Shirika la Maendeleo la Japan (JICA) imetoa mafunzo kwa wakulima mia mbili kumi na sita katika Skimu za Titye, na wakulima mia moja hamsini na nne katika skimu ya Rungwe Mpya, ambapo uzalishaji umeweza kuongezeka kutoka wastani wa tani mbili hadi tani tatu nukta saba tano kwa hekta kwa skimu ya Titye na

28 JANUARI, 2015

wastani wa tani moja hadi tani tano kwa hekta kwa skimu ya Rungwe Mpya; na mafunzo yanaendelea kutolewa ili kuongeza tija na utunzaji bora wa miundombinu ya umwagiliaji.

- (b) Mheshimiwa Spika, Serikali inaendelea kukiboresha Chuo cha Kilimo Mubondo ili kiweze kutoa mafunzo kwa ubora na tija zaidi kwa wakulima na wanafunzi, ambapo tayari jenereta ya umeme imefungwa, ukarabati wa nyumba tano za wakufunzi unaendelea, na ukarabati wa jengo la bweni la wasichana na jengo la utawala umeanza na unaendelea.

Aidha Serikali ina mpango wa kukipatia Chuo vifaa vya ofisi na zana za kilimo likiwemo trekta na vifaa vyake ili kukiwezesha kutoa mafunzo kwa ufanisi na hatimaye kutoa wataalam watakaohudumia wakulima wa Mikoa ya Kigoma, Rukwa na Katavi.

SPIKA: Ahsante. Mheshimiwa Agripina, swali la nyongeza!

MHE. AGRIPINA Z. BUYOGERA: Mheshimiwa Spika, ahsante sana kunipa nafasi niulize maswali mawili ya nyongeza. Awali ya yote, naomba niishukuru Wizara ya Kilimo kwa kuendelea kuitambua miradi hii ambayo itaondoa umaskini katika jimbo langu.

Mheshimiwa Spika, ili vijana wa Mikoa ya Kigoma, Rukwa na Katavi waweze kunufaika na Chuo cha Kilimo Mubondo, Serikali haioni umuhimu wa kurudisha masomo ya kilimo darasani na vitendo kama ilivyokuwa zamani ili vijana hao wanapomaliza vyuo waweze kujajiri?

Swali la pili, kwa kuwa Serikali imewekeza fedha nyingi katika miradi hii ya Titye na Rungwe Mpya, Je, Mheshimiwa Naibu Waziri, utakuwa tayari kuongozana na mimi kwenda kutembelea miradi hii kujionea utekelezaji kabla ya bajeti, ili

28 JANUARI, 2015

bajeti itakapofika uweze kutupangia fedha na miradi hii iweze kukamilika na kuwanufaisha wananchi? Ahsante.

SPIKA: Mheshimiwa Naibu Waziri, kwa kifupi, muda umekwisha.

NAIBU WAZIRI WA KILIMO, CHAKULA NA USHIRIKA:

Mheshimiwa Spika, swali la kwanza, nakubaliana na yeye kwamba upo umuhimu wa masomo ya kilimo kufundishwa darasani lakini pia kwa vitendo, na kwa kweli hilo ndilo kusudi la Serikali na Wizara. Wakati mwingine tumekuwa tu tunatatizwa na kiwango kidogo cha pesa ambacho Wizara inapata, lakini naomba nimhakikishie Mbunge na wabunge wote kwa ujumla kwamba pale pesa zinapopatikana basi tutahakikisha kwamba wanafunzi wanasoma nadharia pamoja na vitendo.

Mheshimiwa Spika, swali la pili, naomba nimhakikishie Mheshimiwa Mbunge kwamba, bahati nzuri nimeshafanya ziara kule Kigoma na Kasulu, nikapita Chuo cha Mubondo kwa ajili ya kuangalia mira hii.

Sasa kwa sababu anayozungumzia ni miradi ya Titye pamoja na ule wa Rungwe Mpya, naomba nimthibitishie kwamba tuko tayari kwa sababu ndiyo azma yetu Wizarani kutembelea na kuona miradi ili pia tunapopanga bajeti tuhakikishe kwamba bajeti inawiana na miradi yenyewe.

SPIKA: Ahsante. Tunaendelea na Wizara ya Fedha. Mheshimiwa Abbas Mtemvu!

Na. 24

Tatizo la Mfumo wa Malipo ya Epicor

MHE. ABAS Z. MTEMVU aliuliza:-

Jiji la Dar es Salaam, hasa eneo la Temeke kuna tatizo katika mfumo wa malipo ya *Epicor*, Je Serikali ina taarifa kuhusu tatizo hili?

28 JANUARI, 2015

NAIBU WAZIRI WA FEDHA (MHE. MWIGULU L. NCHEMBA) alijibu:-

Mheshimiwa Spika, kwa niaba ya Waziri wa Fedha, naomba kujibu swali la Mheshimiwa Abas Zuber Mtemvu, Mbunge wa Temeke kama ifuatavyo:-

Mheshimiwa Spika, ni kweli kulikuwa na tatizo la mawasiliano katika mfumo wa malipo wa *Epicor* katika Manispaa ya Temeke kwa miezi ya Januari na Februari, mwaka 2014. Tatizo hili lilisababishwa na kuhamishwa kwa njia ya mawasiliano kutoka njia iliyokuwa ikitumika awali ili kutoa fursa ya kutumia Mkongo wa Taifa kwa nia ya kuboresha mawasiliano kati ya ofisi ya Manispaa ya Temeke na Ofisi Kuu ya Tawala za Mikoa na Serikali za mitaa iliyoko Dodoma.

Tatizo hili kwa sasa limekwisha baada ya kufanyiwa kazi na kitengo kinachohusika na kusimamia mtandao wa malipo ya Serikali za Mitaa kilichopo chini ya Ofisi ya Waziri Mkuu, Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa hapa Dodoma.

Mheshimiwa Spika, pamoja na maelezo hayo, mfumo wa malipo wa *Epicor* unatumika katika Serikali Kuu na Serikali za Mitaa. Wizara ya Fedha pia kupitia Idara ya Muhasibu Mkuu wa Serikali ina jukumu la kusimamia uendeshaji wa mfumo wa malipo ya Serikali Kuu katika Wizara zote za Serikali, mikoa, idara zinazojitegemea, na jukumu la kusimamia uendeshaji wa mfumo wa malipo kwa upande wa Serikali za Mitaa lipo chini ya Ofisi ya Waziri Mkuu, TAMISEMI.

SPIKA: Ahsante. Mheshimiwa Mtemvu, swali la nyongeza!

MHE. ABAS Z. MTEMVU: Mheshimiwa Spika, nashukuru kwa majibu mazuri. Ni kweli nimpongeze kwamba tatizo limepungua kwa kiasi kikubwa Temeke.

28 JANUARI, 2015

MHE. ABAS Z. MTEMVU: Mheshimiwa Spika, nashukuru kwa majibu mazuri. Ni kweli nimpongeze kwamba Temeke tatizo limepungua kwa kiasi kikubwa.

Mheshimiwa Spika, hata hapa Bungeni tunalo tatizo hilo, sasa hivi hatujui ni siku gani rasmi tutapata malipo yetu.

SPIKA: Kwa nini humuulizi Spika sasa, unauliza Bunge? Haya jibu Waziri kwa nini umesababisha fujo.

NAIBU WAZIRI WA FEDHA (MHE. MWIGULU L. MCHEMBA): Mheshimiwa Spika, kwanza, napenda nimpongeze Mheshimiwa Mtemvu kwa ufuatiliaji wake wa masuala yanayohusu Halmashauri ya Manispaa ya Temeke na kazi nzuri anayoifanya hapo Jimboni kwake. *(Makofi)*

Mheshimiwa Spika, niseme tu kwamba tangu kubadilishwa kwa mfumo huu kutoka ile iliyokuwa 735 kwenda kwenye huu mfumo mpya na kuwekwa kwenye Mkongo wa Taifa, ni ukweli kwamba matatizo yale yamepungua sana na hii imefanyika kwa zaidi ya Halmashauri 133.

Mheshimiwa Spika, labda jambo moja, katika maeneo mengine, tuna baadhi ya Watendaji ambao kwa sababu zao wenyewe wakati mwingine wanasingizia mfumo. Nitumie fursa hii kutoa rai kwamba jambo ambalo linaweza kufanyika kwa wakati huo tena kwa mfumo wa kisasa ni vema wakatekeleza majukumu haya kwa wakati huo ili watu waweze kupata huduma wanayostahili pasipokuwa wanasingiziasingizia mfumo kila wakati.

SPIKA: Waheshimiwa Wabunge, suala la Bunge ni kwamba tunao utaratibu, kwa sababu tunaendelea kutekeleza azma ya kwamba Bunge liwe na Mfuko wake, kwa hiyo na utaratibu wake pia unaandaliwa. Kwa hiyo, inawezekana vikwazo mlivyovipata katika siku hizo mbili ni kutokana na mabadiliko hayo kidogo. Tunaendelea.

28 JANUARI, 2015

Na. 25

Miradi ya MCC Mkoani Singida

MHE. SELEMANI S. JAFO (K.n.y. MHE. JOHN P. LWANJI)
aliuliza:-

Serikali ilishatoa ahadi ya kuweka Mkoa wa Singida kwenye Awamu ya Pili ya Miradi ya Mipango ya MCC:-

Je, ni miradi gani ya Mkoa huo imeingizwa kwenye mpango wa MCC?

NAIBU WAZIRI WA FEDHA (MHE. MWIGULU L. MCHEMBA) alijibu:-

Mheshimiwa Spika, kwa niaba ya Waziri wa Fedha, naomba kujibu swali la Mheshimiwa John Lwanji, Mbunge wa Manyoni Magharibi kama ifuatavyo:-

Mheshimiwa Spika, mchakato wa miradi inayopendekezwa kufadhiliwa na MCC, unapitia hatua mbalimbali ikiwa ni pamoja na uhakiki wa taarifa na takwimu za miradi inayopendekezwa. Uhakiki huo unafanywa na Serikali kwa kushirikiana na MCC. Hatua inayofuata ni uandaaji wa utekelezaji wa upembuzi yakinifu (*feasibility studies*) kwa ajili ya miradi ambayo taarifa zake zimehakikiwa na kukubalika pande zote. Upembuzi yakinifu kwa miradi hiyo ulianza tangu Januari 19, 2015 na utaendelea hadi mwishoni mwa mwezi Mei, 2015. Kazi hiyo ya upembuzi yakinifu inafanywa na wataalam waelekezi wanaolipwa na MCC.

Mheshimiwa Spika, matokeo ya taarifa ya upembuzi yakinifu ndiyo yanayobainisha ni miradi ipi na katika Mikoa ipi inakayokidhi vigezo vya MCC iweze kutekelezwa. Aidha, pamoja na hatua hizo muhimu, miradi unaopendekezwa kwa Mkoa wa Singida ni mradi wa kuimarisha usambazaji wa umeme na hivyo basi tunamwomba Mheshimiwa Mbunge

28 JANUARI, 2015

asubiri taarifa ya upembuzi yakinifu ikamilike na kuwasilishwa MCC kwa uamuzi ili mradi uweze kutekelezwa.

MHE. SELEMANI S. JAFU: Mheshimiwa Spika, pamoja na majibu mazuri ya Mheshimiwa Naibu Waziri wa Fedha, naomba kuuliza maswali mawili ya nyongeza.

Mheshimiwa Spika, kwa vile umesema kwamba kwa Mkoa wa Singida suala zima la usambazaji wa umeme kipaumbele kitapewa hili Jimbo la Manyoni Magharibi. Je, sasa wananchi wa Singida kwa kauli ya Serikali, wategeme lini utaratibu huo utanza kutumika? *I mean time frame.*

Swali la pili, katika miradi hii, kuna maeneo mbalimbali ambayo bado yana changamoto kubwa sana katika Taifa letu ikiwepo na Wilaya ya Kisarawe. Je, Serikali inajipanga vipi kuhakikisha na maeneo hayo nayo yanapata huduma?

Mheshimiwa Spika, ahsante.

NAIBU WAZIRI WA FEDHA (MHE. MWIGULU L. MCHEMBA): Mheshimiwa Spika, naye nimpongeze kwa kazi nzuri anayoifanya katika Jimbo lake la Kisarawe. Kwa kweli kuna kila sababu wananchi wa Kisarawe wamchague tena. *(Kicheko/Makofi)*

Mheshimiwa Spika, niweke wazi maslahi kwamba na mimi natokea Singida na niseme tu kazi ya upembuzi kwa Mkoa wa Singida inaendelea vizuri. Leo hii nimeongea na Mkuu wa Mkoa wa Singida, Mkuu wa Mkoa makini na amesema jambo hili limeshafikia hatua nzuri.

Mheshimiwa Spika, ukizingatia kwamba Mkoa wa Singida tunakaribia kukamilisha jambo moja kubwa sana hivi karibuni, jambo la Hospitali ya Rufaa ambayo ni ya kisasa zaidi. Kwa hiyo, tunategemea pia jambo hili la kuimarisha mifumo hii ya umeme hasa huu unaohusu MCC uweze kukamilika na kusaidia maeneo haya kama ya Itigi anakotokea Mheshimiwa John Lwanji. Miradi hii inakwenda mpaka Misuna pamoja na Mtenkete na kule Kidaru ambako

28 JANUARI, 2015

ni Wilaya ya Iramba. Kwa hiyo, wananchi wa Mkoa wa Singida wawe na subira, linakamilishwa na baada ya kuwa limekamilishwa miradi hii itatekelezwa.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa upande wa miradi hii mingine aliyoizungumzia Mheshimiwa Selemani Jafo, kwa nchi nzima Serikali imejipanga kwanza kuhakikisha kwamba inahamasisha fedha za ndani kwa ajili ya miradi hii ya maendeleo. Hatua hizo Serikali na Wizara ya Fedha imeshachukua na Mamlaka ya Mapato inaendelea kuhakikisha kwamba wanaongeza bidii katika makusanyo. Kwa sababu ili miradi itekelezwe jambo kubwa ambalo linatakiwa kufanywa ni kuhamasisha makusanyo ya ndani ili kuweza kutekeleza kwa wakati kuliko kusubiria fedha za kutoka nje ya nchi ambazo wakati mwingine mkandarasi ama mto huduma anakuwa ameshaanza kazi na fedha zikawa zimechelewa.

SPIKA: Waheshimiwa Wajumbe, naomba tuendelee na Wizara ya Katiba na Sheria.

Na. 26

Ucheleweshaji wa Kuandaa Kanuni na Sheria Mbalimbali

MHE. MARIA I. HEWA aliuliza:-

Je, ni vikwazo gani hutokea katika kuandaa Kanuni za Sheria mbalimbali zinazosainiwa na Rais na kupelekea kuchelewesha Kanuni hizo? *(Makofi)*

SPIKA: Wanakuambia hongera kwa kuhamia huko.

NAIBU WAZIRI WA KATIBA NA SHERIA alijibu:-

Mheshimiwa Spika, nakushukuru sana kwa pongezi. Kwa kuwa hii ndiyo mara yangu ya kwanza kusimama hapa kama Naibu Waziri wa Katiba na Sheria, nitumie fursa hii, nimshukuru Mheshimiwa Rais, kwa kuendelea kuniamini na

28 JANUARI, 2015

sasa hivi kuitumikia sekta hii ya Katiba na Sheria. Napenda kukuahidi Mheshimiwa Spika na Waheshimiwa Wabunge kwamba nitashirikiana nanyi katika kuhakikisha tunatimiza jukumu la msingi la Wizara ambalo ni kuhakikisha uwepo wa utawala wa sheria unaozingatia Katiba ya nchi. *(Makofi)*

Mheshimiwa Spika, baada ya kusema hayo, kwa niaba ya Waziri wa Katiba na Sheria, napenda kujibu swali la Mheshimiwa Maria I. Hewa, Mbunge wa Viti Maalum, kama ifuatavyo:-

Mheshimiwa Spika, ni kweli kwamba kuna baadhi ya Kanuni hutengenezwa na kusainiwa na Mheshimiwa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, mfano ni kifungu cha 31 cha Sheria ya Maadili ya Viongozi wa Umma, Sura ya 398 ambacho kinampa Rais Mamlaka hayo. Hata hivyo, Kanuni zote zinazotengenezwa na Serikali, bila kujali zinatengenezwa na Rais, Waziri au Mamlaka nyingine za Kiserikali ni lazima zipitie katika mchakato maalum wa uandishi wa sheria kabla ya kuchapishwa. Mchakato huu ni muhimu kwa kuzingatia kwamba kanuni hizi huwa haziletwi Bungeni ili zipitishwe na Bunge.

Mheshimiwa Spika, aidha, ni vema ikaeleweka kuwa misingi ya uandishi wa sheria inatutaka kujiridhisha kwamba kama kanuni husika hazikiniani na sheria husika, kuzingatia maoni ya wataalam wa Serikali, kusikiliza maoni ya wadau ili kufahamu udhaifu na uimara wa kanuni husika na mwisho ni hatua ya uchapishaji katika Gazeti la Serikali. Hivyo ni dhahiri kuwa kujielekeza katika misingi hiyo kunachukua muda kidogo.

Mheshimiwa Spika, kwa kuwa lengo la Serikali ni kuhakikisha kuwa Kanuni hizi zinakuwa na ubora wa hali ya juu, tunaomba wananchi waelewe kwamba muda kidogo unaotumika katika mchakato huo si ucheweshaji bali ni hatua muhimu katika kutoa Kanuni zenye ithibati.

28 JANUARI, 2015

MHE. MARIA I. HEWA: Mheshimiwa Spika, ahsante kwa kunipa nafasi hii ili niweze kuuliza swali moja tu la nyongeza.

Mheshimiwa Spika, pamoja na majibu aliyojitahidi Naibu Waziri kunijibu, lakini swali ni kujua hasa vikwazo ni nini? Kwa mfano, ukichukua sheria mbili tu nilizonazo, kwa mfano Sheria ya Manunuzi imechukua miaka mitatu. Hata Sheria ya Walemavu kutoka tu Kanuni ni miaka mitatu. Hivi kweli tunasema tuna *speed* ya kuweza kuendesha nchi hii kwa kutumia sheria kama alivyosema? Naomba afahamu kwamba *speed* iliyopo ni ndogo. Je, ni vikwazo gani hasa, nipe hata viwili Mheshimiwa Waziri. *(Makofi)*

SPIKA: Umekuwa ni mtihani wa darasa la saba? *(Kicheko)*

NAIBU WAZIRI WA KATIBA NA SHERIA: Mheshimiwa Spika, kama nilivyosema katika majibu yangu ya msingi, zipo taratibu mbalimbali za kufuatwa ili kutengeneza Kanuni lakini labda changamoto kubwa ambayo iko, sheria husika hazitoi muda maalum wa kutaka Waziri wa sekta husika kutengeneza Kanuni.

Mheshimiwa Spika, kwa hiyo, nitumie Bunge hili kutoa rai kwa Waheshimiwa Mawaziri wa sekta, mara tu Bunge lako linapopitisha Muswada wa Sheria na hiyo sheria kusainiwa na Mheshimiwa Rais, ni wajibu wao kuona umuhimu wa kutengeneza Kanuni ili sheria iweze kutekelezwa. Pili, ni wajibu wa Mawaziri wa sekta husika kuhakikisha pia wanatoa *commencement order* kwamba sheria hii sasa itaanza kutumika siku fulani mara tu baada ya kuwa imesainiwa na Mheshimiwa Rais.

Mheshimiwa Mwenyekiti, lakini kikwazo kingine ambacho tunacho, sheria inatungwa, lakini pia kutumika kwake inategemea na mahitaji husika ya wakati huo. Kwa hiyo, siyo lazima sheria ikitungwa leo, Kanuni zitungwe hapohapo. Kuna muda ambao unahitajika kufanya

28 JANUARI, 2015

mashauriano na wadau na kufanya mashauriano na wataalam wa sheria.

Mheshimiwa Mwenyekiti, kwa hiyo, naomba nimthibitishie Mheshimiwa Maria Hewa kwamba tunalichukua hili kama ni changamoto, tutahakikisha Miswada ya Sheria ambayo imepitishwa na Bunge na Mheshimiwa Rais ameisaini basi Kanuni zinatoka haraka iwezekanavyo ili tuweze kuhakikisha kunakuwa na utawala wa sheria.

SPIKA: Waheshimiwa Wabunge, tunaendelea na swali linalofuata la Mheshimiwa Amina Nassoro Makilagi. Muwe mnaangalia saa, wote mnazo saa na nyingine ziko ukutani pale, muda haupo upande wetu.

Na. 27

Kubadili Hukumu ya Akina Mama wenye Watoto

MHE. FELISTER A. BURA (K.n.y. MHE. AMINA N. MAKILAGI aliuliza:-

Akina mama wenye watoto wadogo wanaonyonya wanapohukumiwa jela hufungwa na watoto wao na kifungo hicho huwa cha watu wawili na siyo mtu mmoja:-

Je, Serikali ina mpango gani wa kubadilisha hukumu hiyo kwa kuwa inamnyima haki mtoto ambaye hana hatia?

NAIBU WAZIRI WA KATIBA NA SHERIA alijibu:-

Mheshimiwa Spika, naomba kujibu swali la Mheshimiwa Amina Makilagi, Mbunge Viti Maalum kama ifuatavyo:-

Mheshimiwa Spika, Mahakama katika kutoa adhabu kwa mtuhumiwa yeyote anayekuwa ametiwa hatiani huzingatia sheria inayoelekeza adhabu au kwa makosa ambayo adhabu zake hazijatamkwa katika sheria. Mahakama huangalia uzito wa kosa, mazingira ya tukio kabla ya kutoa adhabu. Makosa ambayo adhabu yake ipo kisheria,

28 JANUARI, 2015

adhabu hiyo haiwezi kubadilishwa kwa vyovyote vile. Kwa mfano, kosa la mauaji adhabu yake ni kifo. Kosa la unyang'anyi wa kutumia silaha adhabu yake ni kifungo cha miaka 30 jela. Kwa sababu hiyo, mtuhumiwa wa kosa la unyang'anyi wa kutumia silaha kama ni mwanamke anayenyonyesha akitiwa hatiani atahukumiwa kwenda jela miaka 30 kama sheria inavyoelekeza na si vinginevyo kwani kuwa na mtoto anayenyonya haiwezi kutumika kama kinga kwa wakosaji wa aina hiyo.

Mheshimiwa Spika, kwa kutambua uwepo wa watoto wanaoingia Magerezani na mama zao, Serikali imeweka utaratibu kwa mujibu wa kifungu cha 144(1) cha Sheria ya Mtoto Namba 21 ya mwaka 2009 unaoitaka Mamlaka ya Magereza kuhakikisha mtoto huyo anatapa mahitaji muhimu kama vile lishe bora na huduma za afya ikiwepo chanjo.

MHE. FELISTER A. BURA: Mheshimiwa Spika, nakushukuru kwa kunipa nafasi ili niweze kuuliza swali dogo la nyongeza.

Kwa taarifa za kweli nilizonazo ni kwamba hakuna lishe bora Gerezani. Kwa kuwa mtoto aliyeko Gerezani na mama yake siyo mfungwa, hivyo ana haki zote za msingi kama Sheria ya Mtoto Na. 21 ya mwaka 2009 inavyosema. Je, Serikali inatoa tamko gani kwa Wakuu wa Magereza kuhusu haki za mtoto aliyeko Gerezani?

SPIKA: Mheshimiwa Naibu Waziri, majibu kwa kifupi.

NAIBU WAZIRI WA KATIBA NA SHERIA: Mheshimiwa Spika, napenda kujibu swali la nyongeza la Mheshimiwa Felister Bura kama ifuatavyo:-

Mheshimiwa Spika, nisema kwamba suala la Mamlaka ya Magereza kuhakikisha mtoto aliyeko Gerezani anapata mahitaji yake ya muhimu ni suala la kisheria. Ni wajibu wao siyo suala la hiari.

28 JANUARI, 2015

Mheshimiwa Spika, kwa hiyo, nitumie fursa hii, kuwataka Wakuu wote wa Magereza kuhakikisha kwamba wanatimiza wajibu wao kwa watoto. Watoto wote walioko Magerezani wanatakiwa kupata stahili zao na hili si suala tu ambalo lipo katika Sheria ya Mtoto lakini pia lipo katika Sheria ya Magereza. Kuna kifungu maalum kinachowataka Mamlaka ya Magereza kuhakikisha kwamba watoto wanapata lishe yao.

Mheshimiwa Spika, namuomba Mheshimiwa Waziri wa Mambo ya Ndani, naamini ataendelea kutusaidia katika hili kuhakikisha kwamba haki za mtoto zinatekelezwa. Pia na Waheshimiwa Wabunge, tunapopitisha bajeti za Magereza tulitizame suala hili, ni kwa kiasi gani watoto walioko Magerezani haki zao za msingi, za chakula, lishe, kucheza na mengineyo yanazingatiwa.

Mheshimiwa Spika, nakushukuru.

Na. 28

Hitaji la Nyumba Polisi Mtwara

MHE. CLARA D. MWATUKA aliuliza:-

Karibu vituo vingi vidogo vya Polisi Mtwara havina nyumba za watumishi ikiwemo na Wakuu wa Vituo na matokeo yake watumishi hao huishi kwenye nyumba za kupanga kwa wenyeji. Je, Serikali haioni kuwa watumishi hao wanaweza kupata kigugumizi pindi wenyeji wao wanapokabiliwa na tuhuma?

NAIBU WAZIRI WA MAMBO YA NDANI YA NCHI alijibu:-

Mheshimiwa Spika, kwa niaba ya Waziri wa Mambo ya Ndani ya Nchi, napenda kujibu swali la Mheshimiwa Clara Mwatuka, Mbunge wa Viti Maalum, kama ifuatavyo:-

28 JANUARI, 2015

Mheshimiwa Spika, ni kweli kwamba Askari wetu wengi katika maeneo mbalimbali hapa nchini wanaishi uraiani badala ya kambini hali inayotokana na uchache wa nyumba na makazi ya Askari.

Mheshimiwa Spika, pamoja na changamoto hizi, Askari aliyefuzu mafunzo na kuwa na weledi wa kazi yake hutekeleza wajibu wake bila kuvutwa na hisia yoyote ile au kuathiriwa na mazingira yoyote. Aidha, hadi sasa hakuna ushahidi wowote unaonyesha Askari hushindwa kutekeleza majukumu yao kwa sababu ya mahusiano yoyote ya kijamii na watu wanaoishi nao.

Mheshimiwa Spika, Serikali ina mpango wa kujenga nyumba za Askari katika maeneo mbalimbali hapa nchini kama ilivyoanishwa katika Mpango wa Maboresho wa Jeshi la Polisi wa mwaka 2011. Kupitia mpango huo wa maboresho, wadau mbalimbali na kwa njia mbalimbali wamejitokeza kujenga nyumba za bei nafuu ili kupunguza tatizo la uhaba wa nyumba za Askari Polisi. Nitumie nafasi hii kuwaomba Waheshimiwa Wabunge na wananchi kwa ujumla kuziunga mkono juhudi hizi za Serikali.

MHE. CLARA DIANA MWATUKA: Mheshimiwa Spika, ahsante sana kwa majibu yaliyotolewa lakini ningeaona vema jibu la swali hili ingekuwa hili sehemu ya pili, hii inaleta maana hasa ya swali langu. Kwa sababu inaeleweka wazi ya kwamba mtu anayekaa katika nyumba ya kupanga, kwa namna moja au nyingine anakuwa mtumwa, inabidi ajitabidi kufanya mazuri ili aelewane na mwenye nyumba waishi katika hali ya kuelewana. Kwa mfano, mwenye nyumba kama ni mtu anayepika gongo na anauza, Askari yule ni mpangaji wake, ataogopa kumchukulia hatua, kama yeye mwenyewe hatakuwa mshiriki wa kunywa gongo katika kumuokoa basi atalazimika amuambie baba usifanyie shughuli hizo hapa, hamishia sehemu nyingine. Sasa hiyo hapo haitakuwa ameweza kufanya kazi zake. *(Kicheko)*

28 JANUARI, 2015

Mheshimwa Spika, naomba nimuulize Waziri, ni ushahidi gani ambao anao, angeonyesha wazi kwamba huyu hapa anaishi vizuri na kwamba havunji mahusiano yaliyopo?

Mheshimiwa Spika, ahsante sana.

SPIKA: Mheshimiwa Naibu Waziri, majibu!

NAIBU WAZIRI WA MAMBO YA NDANI YA NCHI:

Mheshimiwa Spika, suala la Askari kuishi sehemu ambayo inauzwa gongo linaweza likatokea. Katika hali hiyo linaweza kuwa linamuathiri lakini kama hajazipitia Kanuni zake, isipokuwa kama Kanuni za kazi na weledi alionao atauangalia basi inaweza kuwa rahisi kumkamata huyo. Si yeye tu lakini hata wapangaji wenzake ambao wapo wanaweza wakatoa taarifa kama Askari kashindwa na itakuwa ushahidi kwamba hakutekeleza wajibu wake ipasavyo.

SPIKA: Tuendeleo na Wizara ya Mawasiliano, Sayansi na Teknolojia.

Na. 29

Uhitaji wa Mawasiliano ya Simu Tandahimba

MHE. JUMA A. NJWAYO aliuliza:-

Jimbo la Tandahimba lina maeneo mengi yasiyo na mawasiliano ya uhakika:-

Je, Serikali ina mpango gani wa kujenga minara ya simu kwenye Kata za Michenjele, Mihambwe, Naputa, Namikupa, Mkoreha, Chaume, Nambahu na Ngunja?

28 JANUARI, 2015

WAZIRI WA MAWASILIANO, SAYANSI NA TEKNOLOJIA

alijibu:-

Mheshimiwa Spika, napenda kujibu swali la Mheshimiwa Juma Abdallah Njwayo, Mbunge wa Tandahimba kama ifuatavyo:-

Mheshimiwa Spika, Serikali imeingia makubaliano na Kampuni ya Simu ya Viettel kufikisha huduma ya mawasiliano katika vijiji 1,500 katika Awamu ya I itakayokamilika mwezi Julai, 2015. Vijiji vya Kata za Michenjele, Mihambwe, Naputa, Mkoreha, Chaume, Nambahu na Ngunja ni miongoni mwa vijiji vilivyo katika orodha ya Awamu ya I vitakavyofikishiwa mawasiliano kupitia makubaliano haya.

Mheshimiwa Spika, Kata ya Namikupa ipo kwenye orodha ya Vijiji 1,200 vya mradi wa Awamu ya II ya makubaliano haya ambao utanza mwezi Oktoba, 2015.

SPIKA: Mheshimiwa Njwayo, swali la nyongeza!

MHE. JUMA A. NJWAYO: Mheshimiwa Spika, ahsante na naomba pia kumpongeza Mheshimiwa Waziri kwa majibu yenye kutia matumaini lakini nina maswali mawili ya nyongeza.

Kwanza, hizi ahadi za Serikali zinazotolewa hapa Bungeni kwa kweli kwa namna moja ama nyingine zinatukatisha tamaa sana. Kwa sababu tuliwahi kupewa hata barua mkononi inayoonyesha baadhi ya maeneo kuwekwa minara ya simu lakini hadi leo tunapoongea jambo hilo halijafanywa linacheleweshwa. Tuambiwe tatizo ni nini? *(Makofi)*

Pili, lipo tatizo vijijini kwetu baadhi ya Makampuni ya Simu yanaingia mikataba na ama wananchi au Serikali za Vijiji katika yale maeneo wanayojenga minara ya simu. Sasa kilichopo ni kwamba tuna tatizo la Wanasheria kwenye maeneo yetu na kwamba ile fidia ya ardhi wanayopaswa kupata wananchi au vijiji haiko sawasawa kwani

28 JANUARI, 2015

wananyengwa sana, ni ndogo sana. Si hivyo tu, mahali ambapo wananchi wameingia mikataba na makampuni, vijiji vyenyewe havipati ushuru. Hivi kwa nini Wizara au Serikali kwa ujumla isitengeneze *format* wanapoongea na makampuni haya ambayo itawasaidia wananchi au vijiji husika kupata fidia iliyo halali Tanzania nzima badala ya vijiji hivyo au wananchi kushiriki kwenye mazungumzo haya ambayo hawana upana na upeo au *knowledge* ya mambo haya ya mikataba na huku Wanasheria wakiwa hawapo kule vijijini?

Mheshimiwa Spika, ahsante.

SPIKA: Mheshimiwa Waziri, naomba majibu kwa kifupi!

WAZIRI WA MAWASILIANO, SAYANSI NA TEKNOLOJIA:

Mheshimiwa Spika, ni kweli kwamba tuliandika barua kwa Wabunge mbalimbali kuhusu kuwapelekea huduma za mawasiliano lakini kilichotokea au tatizo kubwa lililotokea ni kutokana na kuchelewa kufika vifaa vya mawasiliano yaani *telecommunication equipment's* kutoka nchi za nje. Vifaa hivi inabidi utoe *order* na makampuni ya simu yamefanya hivyo na mara vifaa hivyo vitakapopatikana kazi hiyo ya ujenzi kwenye maeneo hayo itaanza mara moja.

Swali la pili kuhusu kulipwa fidia kwenye vijiji ambavyo Makampuni ya Simu yanachukua kwa ajili ya kujenga minara, suala hili tutalichukua na tutalizingumza na Makampuni ya Simu tuone tutafanya vipi ili wananchi wetu wapate fidia stahili ama haki zao sawasawa.

SPIKA: Ahsante! Waheshimiwa Wabunge muda umekwisha sana, hii saa imewekwa kwa ajili yenu ninyi na pamoja na mimi pia kwa hiyo mnatakiwa na ninyi msome.

Naomba kwanza niwatambue baadhi ya wageni waliopo humu ndani. Wageni waliopo katika ukumbi wa Spika ambao ni Ndugu Selemani Mbutuka, Naibu Mdhilibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali, naomba asimame mahali alipo! Ahsante sana. Yeye ameambatana na Maafisa

28 JANUARI, 2015

wengine kutoka Ofisi ya CAG ambao ni Ndugu Titus Saideya, Msaidizi wa Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali, Mashirika ya Umma. Pia, yupo Ndugu Benja Majura ambaye ni Msaidizi wa Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali, Serikali Kuu. Yupo Ndugu Mhina Kombo, Msaidizi wa Mkaguzi wa Hesabu za Serikali Kanda ya Kati Dodoma. Wapo Wakaguzi wa nje kutoka Ofisi ya Bunge, TAMISEMI na Mkoa wa Dodoma, popote walipo naomba wasimame, ahsante sana. *(Makofi)*

Wageni wa Waheshimiwa Wabunge, wapo wageni wa Mheshimiwa Rajab Mbarouk Mohamed, Mwenyekiti wa Kamati ya LAAC ambao ni Ndugu Rashid Ally Hamad, Mwenyekiti wa CUF Jimbo la Ole, asimame alipo, karibu sana! Pia yupo Ndugu Kassim Hamad Juma, Katibu wa CUF Jimbo hilo hilo la Ole, karibuni sana. *(Makofi)*

Pia tuna wageni watano wa Mheshimiwa Selemani Jafo ambao ni viongozi wa CCM kutoka Wilaya ya Kisarawe wakiongozwa na Ndugu Salum Kikombwe. Naomba msimame, karibuni sana. *(Makofi)*

Waheshimiwa Wabunge, tangazo la shughuli za kazi, Mwenyekiti wa Kamati ya Bunge ya Katiba, Sheria na Utawala, Mheshimiwa Jasson Rweikiza, anaomba niwatangazie Wajumbe wa Kamati yake kwamba leo tarehe 28, saa 5.30 mara baada ya kipindi cha maswali, hapana, kama ni saa tano wakati wa muda wangu mimi itabidi muombe rufusa rasmi, wote mnakwenda saa saba. Kwa hiyo, leo Kamati hiyo ya Katiba na Sheria saa saba watakuwa na mkutano wao katika chumba namba 227, maana wote nikiwaruhusu kwenda kwenye Kamati Bunge litakuwa halina mtu.

Mwenyekiti wa Kamati ya Bunge ya Maliasili na Mazingira, Mheshimiwa James Lembeli, anaomba niwatangazie Wajumbe wa Kamati yake kwamba leo saa 7.00 mchana kutakuwa na kikao cha Kamati katika ukumbi wa Msekwa C.

Mwenyekiti wa Kamati ya Bunge ya Miundombinu, Mheshimiwa Peter Serukamba, anaomba niwatangazie

28 JANUARI, 2015

Wajumbe wa Kamati yake kwamba leo tarehe 28, saa 7.00 mchana kutakuwa na kikao katika ukumbi namba 231.

Makamu Mwenyekiti wa Kamati ya Bunge ya Mambo ya Nje na Ushirikiano wa Kimataifa, Mheshimiwa Zungu Azzan, anaomba niwatangazie Wajumbe wa Kamati yake kwamba leo tarehe 28, saa 7.00 mchana kutakuwa na kikao cha Kamati katika ukumbi namba 227.

Huo ndiyo mwisho wa matangazo. Mheshimiwa Mbatia!

MHE. JAMES F. MBATIA: Mheshimiwa Spika, nashukuru. Naomba kutumia Kanuni ya 47 ya Kanuni za Bunge hili ambayo inahusu kujadili jambo la dharura. Kwa maslahi au manufaa ya Bunge naomba noisome:-

“(1) Baada ya muda wa maswali kwisha, Mbunge yeyote anaweza kutoa hoja kuwa Shughuli za Bunge kama zilivyooneshwa kwenye Orodha ya Shughuli ziahirishwe ili Bunge lijadili jambo halisi la dharura na muhimu kwa umma.

(2) Hoja ya namna hiyo itakuwa ni maalum na inaweza kutolewa wakati wowote hata kama majadiliano yatakuwa yanaendelea.

(3) Hoja itatolewa na Mbunge kwa kusimama mahali pake na kuomba idhini ya Spika kutoa hoja ya kuahirisha Shughuli za Bunge kwa madhumuni ya kujadili jambo halisi la dharura na muhimu kwa umma.

(4) Iwapo Spika ataridhika kwamba jambo hili ni la dharura, halisi na lina maslahi kwa umma, basi ataruhusu hoja hiyo itolewe kwa muda usiozidi dakika tano na mjadala juu ya hoja hiyo utaendelea kwa muda ambao Spika ataona unafaa kwa kuzingatia mazingira ya suala linalojadiliwa”.

Mheshimiwa Spika, naomba ...

SPIKA: Nimekuruhusu, endelea!

28 JANUARI, 2015

MHE. JAMES F. MBATIA: Mheshimiwa Spika, nashukuru! Jana tarehe 27 Januari, 2015, Wilayani Temeke, Jijini Dar es Salaam, Mwenyekiti wa Chama cha CUF, Mheshimiwa Profesa Ibrahim Lipumba alikuwa na ratiba ya kufanya mkutano wa hadhara pamoja na maandamano na walifuata taratibu zote za kisheria na za Kikatiba za kujumuika, kuandamana na kuweza kubadilisha mawazo. Jambo la kushangaza dakika za mwisho, Jeshi la Polisi walikataza jambo hilo lisiendeleo na Mheshimiwa Profesa Lipumba akaonyesha ushirikiano kwa Jeshi la Polisi wa kutokuendelea na jambo hilo. Hata hivyo, Jeshi la Polisi likafika baadaye kidogo wakaamua kutumia nguvu dhidi ya raia ambao hawafanyi fujo yoyote, raia ambao wameonyesha ushirikiano na utii kwa Jeshi la Polisi wakaamua kumpiga Mheshimiwa Profesa Lipumba, kuwapiga wanachama na raia wengine wa Tanzania hata watoto wadogo chini ya umri wa miaka mitano wakapigwa mabomu na Waandishi wa Habari wakapigwa virungu kwa kudhalilishwa sana. *(Makofi)*

Mheshimiwa Spika, jambo hili linaondoa utulivu, amani na kuaminiana kwa Taifa letu. Mimi binafsi nilisikitika sana vyombo vya habari vilivyoonyesha moja kwa moja, nilichukua hata hatua ya kuwasiliana na Mheshimiwa Waziri wa Mambo ya Ndani kwa kuwa mambo ya namna hii yalivyokuwa yanatokea huko nyuma yakatishia uhai na amani ya Taifa hili, sisi vyama vya siasa tuliwahi hata kumhusisha Mheshimiwa Rais, Jeshi la Polisi na IGP Mstaafu Said Mwema akatuhakikishia kushirikiana na sisi kwa maazimio na Mheshimiwa Rais akatoa kauli yake, Mawaziri wakashiriki. Sasa hili Jeshi la Polisi na jana lilitoa kauli lenyewe kwamba tuna maagizo kutoka juu, tumeagizwa kutoka juu. *(Makofi)*

Mheshimiwa Spika, sasa tusipoziba ufa tutakuja kujenga ukuta. Lazima sisi viongozi tuwe makini maana leo litatokea huku lakini kesho litatokea kule. Hili ni jambo ambalo halikubaliki na ni jambo la kudhalilisha. Mwaka juzi Waandishi wa Habari waliuawa, Jeshi la Polisi likawa linaua raia na raia wanaua Jeshi la Polisi, viongozi wa dini wakaingizwa huko kuuawa, nchi ikafikia hatua ya

28 JANUARI, 2015

sintofahamu na sasa limeanza kujirudia tena kwa kasi kubwa, kwa dharau kubwa na kwa kudhalilishwa. *(Makofi)*

Mheshimiwa Spika, Mheshimiwa Profesa Lipumba ni Mwenyekiti wa chama chenye Wabunge wengi humu zaidi ya 35. Mheshimiwa Profesa Lipumba chama chake kinashiriki katika Serikali ya Umoja wa Kitaifa Zanzibar. Mheshimiwa Profesa Lipumba kama anaweza akadhaliishwa kiasi hicho, je, raia wengine wanaweza wakafanywa namna gani? *(Makofi)*

Mheshimiwa Spika, ni jambo la kudhalilisha, ni jambo la hatari kwa Taifa letu. Hatuwezi kuacha jambo hili liendeleo kama lilivyoanza kujitokeza jana na hasa pale Malaika wa Mwenyezi Mungu, watoto wadogo hawa wa miaka mitatu leo hii kupigwa mabomu tukishuhudia na Serikali ambayo ilisema halitatokea tena kwa kauli ya Mheshimiwa Rais mwenyewe.

Mheshimiwa Spika, sasa nataka kukuomba kwamba, kwa kuwa Jeshi la Polisi lilisema lenyewe jana kwamba ni agizo kutoka juu, tunataka tujue hilo agizo kutoka juu ni kwa nani? Kwa sababu gani? Kwa maslahi gani? Hata nimeongea na Mheshimiwa Waziri jana nimekwambia agizo kutoka juu kwa nani? Kwa malengo gani? Kwa nini tusiwekeze kwenye amani na usalama na utii na utulivu wa Taifa letu? Tulikubaliana vyama vyote vilivyopo ndani ya TCD na Mheshimiwa Rais akashiriki mwaka juzi tarehe 9 na 10 Julai, sasa leo hii limeanza kujirudia na tunaona giza mbele ya safari. *(Makofi)*

Mheshimiwa Spika, naomba kutoa hoja kwamba tuahirishe shughuli za Bunge tulijadili jambo hili kwa maslahi mapana ya Taifa letu, tulijadili jambo hili ili tuweze tukapata majibu sahihi na tuhakikishe kwamba jambo hili halitajitokeza kwa kuwa Bunge kwa mujibu wa Katiba, Ibara ya 63(2) kwa niaba ya wananchi ni chombo kikuu cha kuisimamia na kuishauri Serikali.

Mheshimiwa Spika, naomba kutoa hoja! *(Makofi)*

28 JANUARI, 2015

MHE. TUNDU A. M. LISSU: Mheshimiwa Spika, naafiki.

SPIKA: Naomba mkae! Hoja hii haiungwi mkono...

WABUNGE FULANI: Aaah!

SPIKA: Jamani mimi siyo *Kangaroo Coat*, nachosema ni kwamba hoja ya namna hii huwa haiungwi mkono, someni Kanuni na ameisoma vizuri Mheshimiwa na nimefurahi ameisoma. Sehemu ya Kanuni hiyo ambayo ameisoma inasema, Kanuni ya 47(4) sehemu ya mwisho:-

"...Spika ataona unafaa kwa kuzingatia mazingira ya suala linalojadiliwa".

Kwa mazingira haya, naiagiza Serikali kesho...

WAJUMBE FULANI: Aaaah!

SPIKA: Hapana, mimi ni Spika naomba tuelewane, kesho atoe Kauli kamili ambapo sisi tutaelewana halafu mimi kesho naruhusu mjadala na siyo leo. Tunaendelea, Katibu!

(Hapa Wabunge wa Upinzani walisimama kusesitiza mjadala ufanyike)

SPIKA: Msifanye vitu ambavyo havina busara, Mheshimiwa Mnyaa, nimesema kesho tukipata Kauli ya Serikali tutajadili....

WABUNGE FULANI: Aaah!

SPIKA: Haya nendeni kama mnataka.

WAJUMBE FULANI: Hatutaki kesho!

SPIKA: Muwe na busara wakati mwingine!

MJUMBE FULANI: Busara ya Kiti Mheshimiwa!

28 JANUARI, 2015

SPIKA: Hatuwezi kuanza kutukanana hapa...

WAJUMBE FULANI: Aaah!

SPIKA: Waheshimiwa Wabunge, kama mnataka kufanya mnachotaka kufanya fanyeni, sisi ni watu wazima tutumie busara. Mnachotaka kufanya fanyeni lakini hamtumii busara. *(Makofi)*

Mheshimiwa Mbatia amesema vizuri, suala hili linataka amani na mshikamano, upande wa pili hatuna habari nao.

Mheshimiwa Kombo sikiliza, kama unataka kutoka unaweza kutoka, hakuna anayekuzuia.

WAJUMBE FULANI: Aaaaah!

SPIKA: Tunaendelea! Katibu!

HOJA ZA KAMATI

Taarifa ya Kamati ya Hesabu za Serikali

SPIKA: Hoja za Serikali, Mwenyekiti wa Kamati ya Hesabu za Serikali.

MJUMBE FULANI: Hakuna kutoka!

SPIKA: Kama hayupo tunapiga kura inakwisha, mnafikiri huu ni mtindo wa Kanuni? Huo siyo mtindo wa Kanuni. Naomba mkae chini!

WAJUMBE FULANI: Haiwezekani!

SPIKA: Hebu kaeni chini!

MJUMBE FULANI: Hoja lazima ijadiliwe!

28 JANUARI, 2015

(Hapa baadhi ya Waheshimiwa Wabunge
walikuwa wakiongea bila mpangilio)

MJUMBE FULANI: Waziri wa Mambo ya Ndani hana uwezo.

MJUMBE FULANI: Tupigeni na sisi mtuue basi.

MJUMBE FULANI: CCM mmeandamana sana Wapinzani wakiandamana hapana, haiwezekani, tujadili. Jeshi la Polisi lina *double standard*, haiwezekani!

SPIKA: Unajua tatizo mlilonaldo ninyi ni dogo sana, jambo hili ni kubwa sana...

WAJUMBE FULANI: Ndiyo maana tunataka lijadiliwe!

SPIKA: Mheshimiwa Tundu Lissu naomba uzime kipaza sauti. Nachosema ni kwamba jambo hili ni kubwa sana...

WABUNGE FULANI: Ndiyo!

SPIKA: Kama ni kubwa sana hatuwezi kuzungumza kama mnavyozungumza sasa hivi...

MJUMBE FULANI: Tulijadili kwanza.

SPIKA: Ni vizuri watu wote wakaelewa tukazungumza na mtoa hoja Mheshimiwa Mbatia tumezungumza akiwepo Mheshimiwa Tundu Lissu na Mheshimiwa Eng. Mnyaa na ndiyo mimi nimewaruhusu kwamba hili suala Mheshimiwa Mbatia atasema halafu naitaka Serikali walete maelezo na kesho tunatenga muda wa kujadili.

WAJUMBE FULANI: Tunataka tujadili leo!

MJUMBE FULANI: Polisi ni tatizo.

SPIKA: Naahirisha Bunge mpaka kesho.

28 JANUARI, 2015

MJUMBE FULANI: Hakuna cha kesho.

SPIKA: Naahirisha Bunge mpaka saa kumi.

MJUMBE FULANI: Na saa kumi tutarudi tutagoma.
(Makofi)

*(Saa 5.00 Asubuhi Bunge liliahirishwa
Mpaka Saa 10.00 jioni)*

(Saa 10.00 jioni Bunge lilirudia)

HOJA ZA KAMATI

Taarifa ya Kamati ya Hesabu za Serikali

SPIKA: Waheshimiwa Wabunge, kipindi cha asubuhi kulitolewa hoja ambayo ililetwa kwa mujibu wa Kanuni ya 47 na Mheshimiwa Mbatia kuhusu mambo yaliyotokea jana Dar es Salaam. Mimi nilisema kwamba ni vizuri upande wa pili uweze kuzungumza lakini hatukuwa tumeridhiana vizuri.

Kwa hiyo, baada ya kuahirisha kikao, tumekuwa na kikao kirefu sana cha Kamati ya Uongozi, tumefikia maamuzi kwamba hivi leo tusiendeleo na kazi ili kesho tuanze upya na tuifanye kazi yetu vizuri, hivyo ndivyo tulivyokubaliana. Kamati ya Kanuni pia ilikuwa ikae baada ya kikao hiki lakini pia wataalam wamesema hawakujipanga vizuri kwa hiyo naahirisha shughuli za Bunge mpaka kesho saa tatu asubuhi.
(Makofi)

*(Saa 10.03 jioni Bunge liliahirishwa Mpaka Siku ya Alhamisi,
Tarehe 29 Januari, 2015, Saa Tatu Asubuhi)*